

การประชุมทางวิชาการระดับชาติ

ว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 3

"กระบวนการยุติธรรมกับบทบาทการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน"

The Third National Symposium of Justice Administration on

"Roles of Justice Administration in Combating Corruption"

วันที่ 22-23 สิงหาคม 2548

ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

รายงานการศึกษาวิจัย

เพื่อนำเสนอในการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 3

“กระบวนการยุติธรรมกับบทบาทการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน”

**The Third National Symposium of Justice Administration on
“ Roles of Justice Administration in Combating Corruption”**

22-23 สิงหาคม 2548

ณ ศูนย์การประชุมอินแท็ค เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

รายงานการศึกษาวิจัย

กลุ่มที่ 1 การพัฒนามาตรการป้องกันการคอร์รัปชันในภาครัฐ

- 1.1 การป้องกันแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุมคดีอาชญากรรม
โดยใช้มาตรการเงินสินบนเงินรางวัล
โดย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม
- 1.2 การจัดตั้งองค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตฝ่ายบริหาร
โดย นายพงษ์ภัฏ เรืองเครือ
- 1.3 มาตรการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบศึกษาเฉพาะกรณีมาตรฐาน ความโปร่งใสในเรือนจำ
โดย กรมราชทัณฑ์
- 1.4 การกำหนดห้ามให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำเนินกิจการตามมาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542
โดย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- 1.5 ความขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
โดย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

กลุ่มที่ 2 การพัฒนามาตรการป้องกันการคอร์รัปชันในภาคเอกชน

การพัฒนามาตรการป้องกันการคอร์รัปชันในภาคเอกชนศึกษา กรณีธรรมาภิบาลเกี่ยวกับความ
ซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบต่อ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของคณะกรรมการและผู้บริหารของ
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
โดย ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
และกรมสอบสวนคดีพิเศษ

กลุ่มที่ 3 การพัฒนามาตรการในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามการคอร์รัปชัน

- 3.1 ปัญหาการกำหนดอายุความของความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน พ.ศ. 2542
โดย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- 3.2 มาตรการตรวจสอบหน่วยงานที่มีแนวโน้มทุจริตคอร์รัปชัน
โดย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

- 3.3 การสร้างความร่วมมือในการปราบปรามการคอร์รัปชัน
โดย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- 3.4 การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองศึกษาเฉพาะขั้นตอนของพนักงานอัยการ
โดย สำนักงานอัยการสูงสุด

กลุ่มที่ 4 การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน

- 4.1 พัฒนาการและบทบาทภาคประชาสังคมและการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน
โดย องค์กรเพื่อความโปร่งใส สถานายความ และองค์กรพันธมิตร
- 4.2 การให้ความรู้ การสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการคอร์รัปชัน การสร้าง ความตื่นตัวและจิตสำนึก
ให้แก่ประชาชน
โดย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

กลุ่มที่ 1

การพัฒนามาตรการป้องกันการคอร์รัปชันในภาครัฐ

การคอร์รัปชันในภาครัฐเป็นปัญหาที่กระทบต่อความน่าเชื่อถือและความโปร่งใสในการใช้อำนาจรัฐ ผลกระทบดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นเฉพาะแต่เพียงประชาชนภายในประเทศเท่านั้น หากแต่ยังกระทบถึงภาพพจน์ ชื่อเสียง และความเชื่อมั่นของชาวต่างชาติต่อประเทศไทยด้วย การสร้างมาตรการป้องกันการคอร์รัปชันเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญนอกเหนือไปจากการปราบปรามที่เป็นการลงโทษเมื่อเกิดการคอร์รัปชันแล้ว การประชุมกลุ่มย่อยจะชี้ให้เห็นถึงกรณีศึกษาบางประการเพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนระดมความคิดและข้อเสนอที่ครอบคลุมในด้านการป้องกันการคอร์รัปชันในภาครัฐ

ประธานการประชุม

ดร.วิลาศ สิงหวิสัย

ประธานคณะกรรมการมูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด

ผู้นำอภิปราย

นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์

รองบรรณาธิการอำนวยการหนังสือพิมพ์มติชน

การนำเสนอรายงานผลการศึกษา

- การป้องกันแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุมคดีอาชญากรรมโดยใช้มาตรการเงินสินบนเงินรางวัล
(สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม)
- การจัดตั้งหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตฝ่ายบริหาร
(นายพงษ์ภักดิ์ เรืองเครือ ที่ปรึกษากฎหมายกระทรวงยุติธรรม)
- มาตรการป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบ : ศึกษาเฉพาะกรณีมาตรฐานความโปร่งใสในเรือนจำ
(กรมราชทัณฑ์)
- การกำหนดห้ามให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำเนินกิจการตามมาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542
(สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ)
- ความขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
(สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน)

การป้องกันแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของ
เจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุมคดียาเสพติดโดยใช้มาตรการ
เงินสินบนเงินรางวัล

ที่ปรึกษา

นางฐิติพร ลิ้มแหลมทอง
อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้วิจัย

นายกอบกุล จันทวโร
ผู้อำนวยการกองกฎหมายและคดียาเสพติด

นายรัฐการ ศรีศกุน

นิติกร 6 ว

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1	บทนำ
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1:1:1
	วัตถุประสงค์การศึกษา 1:1:5
	สมมติฐาน 1:1:6
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 1:1:6
	นิยามปฏิบัติการ 1:1:6
บทที่ 2	แนวคิดและระบบโครงสร้างการให้เงินสินบนเงินรางวัล
	แนวคิดเกี่ยวกับการให้สินบน 1:1:7
	ระบบโครงสร้างการให้สินบนนำจับ 1:1:7
	ประเด็นที่ใช้ในการพิจารณาเกี่ยวกับการให้รางวัลสินบนนำจับ 1:1:9
บทที่ 3	หลักเกณฑ์การจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด
	ความเป็นมา 1:1:20
	คำจำกัดความที่สำคัญ 1:1:21
	หลักเกณฑ์และขั้นตอนในการขอรับเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด 1:1:22
	หลักฐานการขอรับเงินสินบนเงินรางวัล 1:1:29
	การยื่นคำขอและระยะเวลาในการยื่นคำขอ 1:1:30
บทที่ 4	วิธีการศึกษา
	ประชากรที่ศึกษา 1:1:32
	กลุ่มตัวอย่าง 1:1:32
	ขอบเขตการศึกษา 1:1:32
	วิธีการดำเนินการวิจัย 1:1:32
	เครื่องมือ 1:1:33
	การเก็บรวบรวมข้อมูล 1:1:33
	การวิเคราะห์ข้อมูล 1:1:33
บทที่ 5	การสำรวจความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง
	ลักษณะและปริมาณกลุ่มตัวอย่างประชากร 1:1:34
	สรุปผลการตอบแบบสอบถาม 1:1:35

	หน้า
- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	1:1:35
- ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการ จ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. ๒๕๔๖	1:1:36
- ตอนที่ 3 ขั้นตอนการพบเห็นว่ามีปัญหาการทุจริตในการดำเนินคดีอาญา	1:1:37
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ	1:1:42
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	1:1:43
บทสรุป	1:1:43
ข้อเสนอแนะ	1:1:44
บรรณานุกรม	1:1:46
ภาคผนวก	
แบบสอบถาม	1:1:48

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการ จ่ายเงินสินบนเงินรางวัลระหว่างผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มที่เคยขอรับเงินสินบนเงิน รางวัล (เคยขอ) กับกลุ่มที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล (ไม่เคยขอ)
1:1:36	
ตารางที่ 2	เปรียบเทียบจำนวนคดีอาชญากรรมที่จับกุมกับจำนวนคดีที่ขอรับเงินสินบนเงินรางวัล ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547
1:1:37	
ตารางที่ 3	เปรียบเทียบขั้นตอนที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการทุจริตในคดีอาชญากรรม
1:1:38	
ตารางที่ 4	แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการเงินสินบนเงินรางวัลที่มีผลต่อการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด
1:1:39	

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทุจริตเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยมาแล้วเป็นเวลานาน และเป็นเรื่องที่ยากที่จะจัดให้หมดสิ้นไป จนในบางครั้งบางเวลาสังคมอาจจะลืมไปว่าเป็นเรื่องที่ผิดแต่กลับมองว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาของทุกสังคมที่จะมีการทุจริตเกิดขึ้นบ้างประเพณีและวัฒนธรรม บางแห่งได้ก่อให้เกิดทัศนคติหรือค่านิยมที่เรียกว่า “กินตามน้ำ” จนถึงขนาดยอมรับว่าการกินตามน้ำไม่ใช่เรื่องที่ผิดกฎหมาย หรือผิดปกติแต่อย่างใด

สังคมไทยมีทัศนคติหรือค่านิยมในลักษณะที่เป็นสังคมอุปถัมภ์ ซึ่งจะสังเกตได้ว่ามีมาเป็นเวลานานในประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย การให้ความอนุเคราะห์และช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นกรณีพิเศษ คงจะเป็นได้จากสังคมไทยในอดีตเป็นสังคมของระบบศักดินา ซึ่งผู้มีอำนาจปกครองหรือพระมหากษัตริย์ในอดีตจะพระราชทานที่ดินให้แก่บรรดาขุนนางข้าราชการปกครองดูแลแทนเบี้ยหวัดเงินเดือนตามชั้นยศ ส่วนทรัพย์สินเงินทองนั้นบรรดาขุนนางข้าราชการดังกล่าวก็ได้จากรายการที่ร้องขอความช่วยเหลือเป็นค่าตอบแทน จึงทำให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นระบบอุปถัมภ์ขึ้น ดังนั้นวัฒนธรรมการให้ทรัพย์สินเงินทองตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่ของขุนนางข้าราชการจึงยังคงอยู่ในรูปของทรัพย์สินเงินทองตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่

คำว่า “ทุจริต” หมายความว่าความถึงความประพฤติชั่ว คดโกง น้อโกง หรือไม่ซื่อตรง ไม่ซื่อตรงต่อหน้าที่นั่นเอง

ส่วนคำว่า “ฉ้อราษฎร์บังหลวง” นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่าหมายถึงการที่พนักงานเจ้าหน้าที่เก็บเงินจากรายการแล้วไม่ส่งหลวงหรือเบียดบังเงินหลวง

ดังนั้น การใช้คำว่า “ฉ้อราษฎร์บังหลวง” แต่เพียงอย่างเดียวความหมายอาจจะแคบไป ถ้าใช้รวมกันกับคำว่า “ทุจริต” ก็น่าจะครอบคลุม ปัจจุบันก็ใช้เรียกทับศัพท์กันว่า “คอร์รัปชัน” ก็เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป ปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยก็ยังคงอยู่ในระดับที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขอีกมาก รัฐบาลปัจจุบันถือว่าปัญหาคอร์รัปชันเป็นปัญหาใหญ่ซึ่งคุกคามต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง จึงกำหนดให้นโยบายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ทัศนคติหรือค่านิยมทางสังคมที่ยอมรับการทุจริตในภาครัฐข้างต้น รวมทั้งค่านิยมอื่น เช่น ความคิดที่ว่า การทุจริตเป็นเรื่องที่ยอมรับได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เรียกรับทรัพย์สินในจำนวนที่มากจนเกินไป หรือรู้จักยกเว้น ไม่เรียกร้องเอาจาก “พรรคพวกเพื่อนฝูง” หรือไม่กระทำการในลักษณะ “รีดไถ” จากบุคคลยากไร้หรือไม่อยู่ในฐานะที่จะจ่ายได้ ความคิดเช่นนี้ทำให้การทุจริตหลายลักษณะกลับถูกมองจากสังคมไทยด้วยทัศนคติเชิงบวก ทรัพย์สินที่จ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อเป็นการตอบแทนการประพฤติดีมีขอบหรือที่ควรจะเรียกว่า “สินบน” แต่กลับถูกเรียกว่า “สินน้ำใจ”

ผลที่ตามมาจากความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างทัศนคติหรือค่านิยมทางสังคมกับระบบกฎหมายที่
ใช้อยู่ในสังคม ทำให้เกิดปัญหาอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่ถือว่าเป็นมาตรการสูงสุด
สำหรับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งเป็นปัญหาใหญ่ที่ทำให้การทุจริตลุกลามขยายตัวไปยัง
ทุกส่วนของการบริหารงานภาครัฐ เกิดการแสวงหาประโยชน์จากอำนาจหน้าที่กันอย่างเป็นระบบโดย
เจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกระดับ จนปัจจุบันสังคมไทยถูกจัดว่ามีการทุจริตในภาครัฐในระดับที่รุนแรงและเป็น
อุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยมาตรการที่มีประสิทธิภาพโดย
เร่งด่วนก่อนที่จะทุกอย่างจะสายเกินไป

ทางเศรษฐกิจเรายอมรับว่า ความยากจน เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่จะชักจูงให้เกิดการทุจริต
ในภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตที่เกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับล่างซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการ
ดำรงชีพ

ทางการเมือง การปกครอง ระดับของความโปร่งใสทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐเป็น
ปัจจัยสำคัญต่อโอกาสในการกระทำทุจริต ในประเทศที่ปกครองโดยระบบเผด็จการ การเมืองและการ
บริหารงานภาครัฐจะอยู่ในความรับผิดชอบเด็ดขาดของบุคคลเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียว ปราศจากการตรวจสอบ
จากองค์กรภายนอก โอกาสที่จะเกิดการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงย่อมมีมากกว่าสังคมประชาธิปไตยที่มี
การเมืองและการบริหารงานภาครัฐที่มีความโปร่งใสและมีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

ทางสังคมจิตวิทยา ซึ่งมักมีความเชื่อมโยงกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ทัศนคติหรือค่านิยม
ทางสังคมต่อการทุจริตในภาครัฐเป็นปัจจัยต่ออัตราการเกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวง

อาชญากรรมอาเสพคดีมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากอาชญากรรมอื่น ๆ เพราะเป็นอาชญากรรมที่มี
การดำเนินการในรูปแบบขององค์กร (Organized Crime) และเป็นอาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย (Victimless
Crime) เนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องมีความสมัครใจที่จะสนองความต้องการในสิ่งของหรือบริการที่ผิดกฎหมายที่ตน
ได้ร่วมกันกระทำขึ้น¹ ซึ่งโอกาสที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับรายงานโดยการแจ้งความหรือร้องทุกข์จาก
ผู้เสียหายจึงไม่เกิดขึ้น เป็นการสร้างความยากลำบากในการที่จะสืบสวนจับกุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญา
กรรมอาเสพคดียังให้ผลตอบแทนแก่ผู้ลักลอบกระทำความผิดสูง เพราะการค้ายาเสพติดมีกำไรหลายเท่าตัว
ในเวลาอันจำกัด จึงสามารถใช้เงินจ้างลูกน้องหรือบริวารให้เป็นผู้ดำเนินการแทน ตลอดจนใช้เงินจ่ายให้แก่
เจ้าหน้าที่เพื่อให้ตนหลุดพ้นจากการถูกดำเนินการทางกฎหมาย ทำให้การดำเนินการทางกฎหมายที่
สามารถจับกุมลงโทษได้นั้น มักจะกระทำได้แต่เฉพาะบุคคลที่กระทำความผิด ซึ่งเป็นชั้น “ปลายแถว” เป็น
ส่วนใหญ่² โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมอาเสพคดีที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กรอาชญากรรม ซึ่งมักจะมี
การดำเนินการเป็นความลับแล้ว มักจะมีการใช้เงินจำนวนมากที่ได้มาจากการประกอบกิจกรรมขององค์กร

¹ Edwin Schw, Crime without Victims, (Egle Wood Cliefs, Newjersey : Prentice-Hall, 1965), pp 169-170.

² บุญญวิจิตร เหล่ากอที่ “มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมอาเสพคดี” เอกสารการประชุมทาง
วิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ ๒ วันที่ 6-7 กันยายน 2547, หน้า 1:2

เพื่อให้สินบนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้กระทำความผิด หรือมิให้องค์กรของคนต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย³

นโยบายของรัฐบาลสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งได้กล่าวถึงผลการพัฒนาในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมาว่า การพัฒนายังขาดความสมดุล โดยประสบความสำเร็จเฉพาะในเชิงปริมาณ แต่ขาดความสมดุลด้านคุณภาพ “จุดอ่อน” ของการพัฒนาที่สำคัญ คือ ระบบบริหารทางเศรษฐกิจการเมือง และราชการยังเป็นการรวมศูนย์อำนาจและขาดประสิทธิภาพ ระบบกฎหมายล้าสมัย นำไปสู่ปัญหาเรื้อรังของประเทศ คือ การทุจริตประทุพผิมิชอบที่เกิดขึ้นทั้งในภาคราชการและธุรกิจเอกชน

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 บทที่ 2 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดีไว้ว่า จะป้องกันและปราบปรามการทุจริตประทุพผิมิชอบในทุกภาคส่วน ทุกระดับอย่างจริงจัง ทั้งในภาคราชการ ภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงท้องถิ่นเพื่อสร้างสังคมไทยใสสะอาดและต่อต้านพฤติกรรมอันไม่เหมาะสม รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบความถูกต้องและเฝ้ารักษาผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม โดยหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

(1) ปรับปรุงกฎระเบียบให้ลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่เพื่อไม่ให้เป็นช่องทางการเรียกรับผลประโยชน์และสร้างอิทธิพลให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐบางกลุ่ม ปรับปรุงกระบวนการจัดสรรและการใช้งบประมาณ รวมทั้งระบบการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้

(2) กำหนดแนวทางต่อต้านการทุจริตประทุพผิมิชอบอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหา

(3) สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนร่วมกันต่อต้านการทุจริตประทุพผิมิชอบ รณรงค์และผลักดันให้การต่อต้านทุจริตเป็นวิถีชีวิตของคนไทย

นโยบายรัฐบาลปัจจุบันก็ถือว่าการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันเป็นนโยบายเร่งด่วนลำดับที่ 9 โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน

สำนักงาน ป.ป.ส. ได้กำหนด Roadmap มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน สำหรับใช้เป็นยุทธศาสตร์และแนวทางในการปฏิบัติเชิงรุกเพื่อให้เกิดการป้องกันและเร่งปราบปรามอาชญากรรมและทุจริตคอร์รัปชัน โดยมีเป้าประสงค์ที่จะขจัดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเป้าหมายให้ข้าราชการและบุคลากรสำนักงาน ป.ป.ส. มีค่านิยมและทัศนคติในการต่อต้านการทุจริต รวมทั้งร่วมกันทำให้สำนักงาน ป.ป.ส. ปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน โดยนำระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนผู้มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะต้องถูกดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดไว้ให้เป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติราชการที่จะต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 เป็นต้นไป

³ Ibid p. 1: 14

ความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ในตัวชี้วัด จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการปฏิบัติตามกิจกรรมหลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่กำหนดรวม 4 ยุทธศาสตร์ กล่าวคือ 1. ยุทธศาสตร์การป้องกัน 2. การกำกับดูแลควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ 3. การปราบปราม และ 4. การบริหารจัดการอย่างเหมาะสมโดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนปฏิบัติการที่ประกอบด้วยกิจกรรม ซึ่งต้องปฏิบัติภายในระยะเวลาที่กำหนดภายใต้วงเงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรและประการสำคัญจะต้องมีเจ้าภาพหลัก ที่รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมซึ่งสามารถรายงานผลการปฏิบัติไปยังศูนย์ประสานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของสำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อดำเนินการและนำเสนอ คณะกรรมการกำกับและตรวจสอบการทุจริตและประพฤติมิชอบ สำนักงาน ป.ป.ส. พิจารณา และรายงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เพื่อเสนอผลการดำเนินงานระดับกระทรวงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมต่อไป

ในงานวิจัยฉบับนี้จะกล่าวถึงมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน โดยการให้เงินรางวัล เนื่องจากแต่เดิมมีส่วนราชการหลายหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติด กล่าวคือ กระทรวงพาณิชย์รับผิดชอบจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลการจับน้ำยาอะซิติก แอนไฮไดรด์และอะซิติกคลอไรด์ ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลการจับน้ำยาอะซิติกแอนไฮไดรด์หรือน้ำยาอะซิติกคลอไรด์ พ.ศ. 2522 และกรมสรรพสามิตรับผิดชอบจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลการจับฝิ่น ตามระเบียบกระทรวงการคลัง เรื่องการจ่ายเงินสินบน เงินรางวัลฝิ่น พ.ศ. 2511 และที่แก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2513 สำนักงาน ป.ป.ส. รับผิดชอบจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลการจับยาเสพติดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยเงินสินบนเงินรางวัลการจับยาเสพติด พ.ศ. 2520 เพื่อให้การจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติดเป็นไปในแนวทางเดียวกันควรรวมระเบียบและความรับผิดชอบอยู่หน่วยงานเดียวกัน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จึงมีคำสั่งที่ 6/2523 แต่งตั้งอนุกรรมการพิจารณาร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติดโดยรวมระเบียบเกี่ยวกับการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติดให้เป็นระเบียบเดียวกันเพื่อสะดวกแก่การควบคุมและการปฏิบัติในการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติด และประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติด พ.ศ. 2527 ได้มีผลใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2527 ต่อมาระเบียบฯ พ.ศ. 2527 ได้ถูกยกเลิกโดยระเบียบฯ ว่าด้วยเงินสินบนและเงินรางวัลคดีอาญาเสพติด พ.ศ. 2537 ที่ได้ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมหลักการให้เหมาะสมกับสถานการณ์และระเบียบฯ ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล พ.ศ. 2537 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบฯ ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดีอาญาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 สาระสำคัญที่แก้ไขคือยกเลิกการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลความผิดฐานเสพกัญชาและสารระเหย หลังจากนั้นคำขอรับเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติดที่ขอรับเงินเข้ามายังสำนักงาน ป.ป.ส. มีจำนวนมากและจะต้องดำเนินการเบิกจ่ายให้รวดเร็วและเพิ่มหลักการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ จึงจำเป็นต้องแก้ไขระเบียบฯ พ.ศ. 2537 และประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดีอาญาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา

แม้ว่าประเทศไทยจะมีมาตรการต่าง ๆ เป็นต้นว่ามาตรการทางกฎหมายเพื่อต่อต้านการคอร์รัปชันอยู่แล้วก็ตาม แต่ปัญหาการคอร์รัปชันก็ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ที่ยังคงอยู่ควบคู่กับสังคมไทยตลอดมา⁴ และการแก้ไขปัญหานี้ยังคงไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากข้อมูลการสำรวจปริมาณการคอร์รัปชันในประเทศต่าง ๆ จำนวน 133 ประเทศ ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) พบว่าประเทศไทยเป็นเมืองที่มีการคอร์รัปชันค่อนข้างมาก โดยถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 70 จากประเทศทั้งหมด ซึ่งคิดเป็นคะแนนได้เพียง 3.30 จาก 10 คะแนน⁵ ปัญหาดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจากปัจจัยสำคัญหลายอย่าง เช่น ความไม่จริงจังในการบังคับใช้กฎหมาย ค่าตอบแทนการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ไม่เหมาะสม ขาดการตรวจสอบติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด การมีผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผู้กระทำความผิด ฯลฯ ดังนั้น หากคิดนำเอาระบบการให้รางวัลหรือการสร้างเสริมแรงจูงใจอันเป็นมาตรการในเชิงบวกให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวน จับกุม ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบขั้นต้นในกระบวนการยุติธรรมคดีอาญาแล้ว ก็น่าจะเป็นมาตรการที่สามารถนำมาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อีกทางหนึ่ง

มาตรการให้เงินรางวัล เพื่อเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุม ผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาเสพติด จึงอาจเป็นมาตรการที่ช่วยลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของตัวเจ้าหน้าที่ลงได้ไม่ว่าจะเป็นขั้นสืบสวนจับกุม การแจ้งข้อกล่าวหาการดำเนินคดี แก่ผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาเสพติด หรือแม้กระทั่งการจัดสรรเกี่ยวกับของกลางในคดีอาญาเสพติด ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นแล้ว มาตรการให้เงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาเสพติดจะเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และอาจจะพบมาตรการอื่น ๆ ที่เหมาะสมในการเสริมสร้างแรงจูงใจให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาเสพติด และอาจนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการเสนอแก้ไขกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและมาตรการการให้เงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติดที่มีผลต่อการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐในคดีอาญาเสพติด

2.2 เพื่อค้นหารูปแบบหรือแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยใช้มาตรการเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติด

⁴ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ์ “มาตรการป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลในประเทศไทย” เอกสารการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 2 วันที่ 6-7 กันยายน 2547 หน้า 5 : 31.

⁵ (<http://www.transparency.org/cpi/2008/eu.html>.)

3. สมมติฐาน

การเสริมสร้างแรงจูงใจทางบวกโดยมาตรการให้เงินรางวัลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินบนเงินรางวัลคดีอาญา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 จะเป็นการช่วยแก้ไข หรือลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐในคดีอาญาได้ในระดับหนึ่ง

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ทราบถึงปัญหาและมาตรการการให้เงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาซึ่งมีผลต่อการแก้ไขปัญหามหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4.2 ทราบถึงรูปแบบหรือแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหามหาการทุจริต คอร์รัปชันโดยใช้มาตรการเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญา ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐในคดีอาญา

4.3 เป็นแนวทางในการพัฒนามาตรการเงินสินบนเงินรางวัลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. นิยามปฏิบัติการ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอให้ความหมายนิยามปฏิบัติการงานวิจัยดังต่อไปนี้

5.1 การทุจริตคอร์รัปชัน หมายความว่า การทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่สืบสวน จับกุมในคดีอาญา ตั้งแต่ในชั้นสืบสวนข้อเท็จจริง ในชั้นจับกุมผู้กระทำความผิด ในชั้นแจ้งข้อกล่าวหาแก่ตัวผู้กระทำความผิด ในชั้นรวบรวมพยานหลักฐานและของกลาง จนถึงในชั้นสอบสวนผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญา

5.2 เจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุมในคดีอาญา หมายความว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาเฉพาะในเขตกองบังคับการตำรวจนครบาล 1-9 กองบังคับการสายตรวจปฏิบัติการพิเศษ และกองบัญชาการตำรวจปราบปรามอาญา

5.3 คดีอาญา หมายความว่า คดีที่มีการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาญา ไม่รวมถึงคดีตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมโรคพิษ

5.4 ความผิดเกี่ยวกับอาญา หมายความว่า การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย ครอบครอง หรือแสพยา

5.5 เงินสินบน หมายความว่า เงินที่จ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับ (สายลับ)

5.6 เงินรางวัล หมายความว่า เงินที่จ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนหรือจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญา

5.7 ผู้แจ้งความนำจับ หมายความว่า ผู้แจ้งความว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายอาญาต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งความตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดีอาญา พ.ศ. 2537

บทที่ 2

แนวคิดและระบบโครงสร้างการให้เงินสินบนเงินรางวัล

1. แนวคิดเกี่ยวกับการให้สินบน

เป็นที่ทราบกันอยู่แล้ว สินบนนำจับเป็นมาตรการทางกฎหมายที่เข้ามาบีบบังคับทำให้การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งผลให้กฎหมายเข้าเฝ้าเยวยาปกป้องคุ้มครองสังคมอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นการเข้าสู่แนวคิดทางทฤษฎีในทางนิติศาสตร์ซึ่งนำเอาสินบนนำจับมาบังคับใช้จึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องทบทวนศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางนิติศาสตร์ที่เน้นบทบาทความสัมพันธ์ของกฎหมายต่อสังคมมากที่สุด ซึ่งจากการศึกษาจะพบว่า ทฤษฎีทางนิติศาสตร์ที่มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับสาระดังกล่าวคือทฤษฎีนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยา (Sociological Jurisprudence) เพราะทฤษฎีนี้มีเนื้อหาที่พิจารณาถึงเรื่องบทบาทและหน้าที่ หรือการทำงานของกฎหมายมากกว่าการสนใจกฎหมายในแง่ที่เป็นเนื้อหาสาระซึ่งเป็นนามธรรมลอยๆ (Look more for working of law than for its abstract)¹ โดยทฤษฎีนี้เน้นเรื่องบทบาทของกฎหมายในการจัดระเบียบผลประโยชน์ของสังคม (Functional Approach) เน้นการศึกษาถึงวิธีการตรากฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมต่างๆ (Social legislation) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างกฎหมายเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม หรืออรรถประโยชน์ของสังคม

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ในแง่นี้รากฐานเชิงปรัชญาของทฤษฎีนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยา จึงตั้งอยู่บนหลักอรรถประโยชน์ หากมิใช่อรรถประโยชน์ของปัจเจกบุคคล แต่เป็นอรรถประโยชน์เชิงสังคม (Social Utilitarianism) จึงอาจกล่าวได้ว่า มีวิวัฒนาการที่มาจากแนวคิดทฤษฎีอรรถประโยชน์นั่นเอง²

2. ระบบโครงสร้างการให้สินบนนำจับ

การศึกษาระบบโครงสร้างของกฎหมายใด หมายถึง การทบทวนศึกษากฎหมายในบริบทของกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะเป็นกติกากำหนดอำนาจและหน้าที่ ขั้นตอนหรือกระบวนการใช้อำนาจในทางกฎหมายของการบังคับใช้กฎหมายนั้น ๆ หรือที่นักวิชาการซึ่งมีชื่อเสียงบางท่านอย่างศาสตราจารย์ ฮาร์ท (H.L.A. Hart) เรียกว่า กฎทุติยภูมิ (Secondary Rules)³

¹ Roscoe Pound, "The scope and Purpose of sociological" jurisprudence, (25 Haward Law Review, 1911), P.489.

² จริณ โฆษณานันท์, "คำอธิบายวิชานิติปรัชญา", (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2525, หน้า 229.

³ H.L.A. Hart, The concept of law (New York: Oxford Clarendon Press, 1960), P.193 – 194

สำหรับการศึกษาระบบโครงสร้างของการให้สินบนนำจับของไทยที่เช่นเดียวกันย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องทบทวนศึกษาดังหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายที่กำหนดกลไกเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ และขั้นตอนหรือกระบวนการของการให้สินบนนำจับของไทยโดยทั่วไปว่ากำหนดไว้อย่างไรบ้าง

อย่างไรก็ตามสำหรับระบบโครงสร้างการให้สินบนนำจับของไทย การศึกษาวิจัยเบื้องต้นคงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องศึกษาถึงเรื่องของ “ความคิด” และโทษในทางอาญาตลอดจนกระบวนการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอาญา ซึ่งหมายถึงกระบวนการจัดการในทางกฎหมายเพื่อให้บรรลุผลตามนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) ที่กำหนดขอบเขตไว้ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่าได้มีนักกฎหมายที่มีชื่อเสียงบางท่าน⁴ ได้ให้ความหมายของนโยบายทางอาญาไว้ว่าหมายถึงวิชาที่ศึกษาถึงวิธีการทางนิติบัญญัติ (Legislation) ให้ทราบถึงกฎหมายที่ควรมีขึ้นอย่างไรจึงจะได้ผลในทางป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมทั้งในทางกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติ กล่าวคือทั้งกฎหมายอาญา และวิธีพิจารณาความทางอาญา ตลอดจนการศึกษาถึงวิธีการบังคับ (Sanction) ที่จะดำเนินการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างไร จึงจะได้ผลในทางป้องกันอาชญากรรม เช่นจะลงโทษตามลักษณะของความผิด หรือตามลักษณะของตัวบุคคลผู้กระทำความผิด (Penology) เป็นต้น นอกจากนี้ในส่วนของวิธีการบังคับในเชิงพัฒนายังหมายรวมถึงการพัฒนาสภาพบังคับในทางบวกเพื่อเป็นแรงจูงใจให้มีการบังคับตามกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย ยิ่งกว่านั้นนโยบายทางอาญา (Co-ordination) อีกด้วย กล่าวโดยภาพรวมจุดหมายปลายทางประสงค์ของการบรรลุผลตามนโยบายทางอาญาถือการร่วมมือกันทุกฝ่ายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ระบบและโครงสร้างการให้สินบนนำจับในคดีอาญาของไทยเป็นการกำหนดบทบัญญัติกฎหมายทั้งในส่วนของสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ ซึ่งหมายถึงการบัญญัติความผิดทางอาญา และกระบวนการจัดการเพื่อให้บรรลุผลทางอาญา โดยมีการจัดการสินบนนำจับทางอาญา เป็นมาตรการจูงใจ พัฒนาสภาพบังคับให้มีผลในทางบวกเพื่อให้ทุกฝ่ายหันมาร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันทำให้การบังคับการตามกฎหมายมีประสิทธิภาพในทางป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมากยิ่งขึ้นด้วยเหตุนี้มาตรการสินบนนำจับจึงได้เข้ามามีบทบาทในแง่ของกระบวนการที่ใช้สินบนเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาช่วยเหลือรัฐในการค้นหาความผิดจากความผิดที่ยังไม่ล่วงรู้ถึงเจ้าพนักงาน (Unreported Crime) ให้มาเป็นความผิดที่ล่วงรู้ถึงเจ้าพนักงาน (Reported Crime) และติดตามตัวมาดำเนินการตามกฎหมายต่อไปในขณะที่เดียวกันมีรางวัลนำจับเป็นตัวจูงใจเร่งเร้าเจ้าพนักงานให้ร่วมมือกันสอดส่องติดตามตัวผู้กระทำความผิดลงโทษในความผิดที่กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐมากยิ่งขึ้น

จึงอาจกล่าวได้ว่าปรัชญาอันเป็นรากฐานของสินบนนำจับ คือ ความร่วมมือของประชาชนต่อรัฐ และรางวัลนำจับคือความร่วมมือระหว่างเจ้าพนักงาน โดยมีจุดหมายปลายทาง คือประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยมีจุดที่จะต้องเน้นศึกษาคือโครงสร้าง และการจัดการสินบนนำจับ

⁴ จิตติ ดิงสภักดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525) หน้า 4 – 5.

ในคดีอาญาของไทยมีตรรกะหรือมีเหตุผลที่ทำให้สันบนนำจับเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการค้นหาและติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นจับกุมสอบสวน และฟ้องร้องต่อไป เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ตามนโยบายที่ตั้งไว้

ดังนั้นประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไปจึงมีว่ารัฐมีหลักเกณฑ์อย่างใดในอันที่จะกำหนดว่าการกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดเป็นความผิดและกำหนดโทษทางอาญา และมีกระบวนการให้สันบนนำจับจึงมีประเด็นที่จะต้องพิจารณา 3 ประเด็น คือ

1. หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดทางอาญาซึ่งมีการให้สันบนนำจับ
2. โทษทางอาญาซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้สันบนนำจับ
3. กระบวนการให้สันบนนำจับในคดีอาญาของไทย

3. ประเด็นที่ใช้ในการพิจารณาเกี่ยวกับการให้รางวัลสันบนนำจับ

1. หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดทางอาญาซึ่งมีการให้สันบน

การที่จะพิจารณาว่ารัฐมีหลักเกณฑ์อย่างใดในอันที่จะกำหนดว่าข้อเท็จจริงแห่งการกระทำใดเป็นความผิด และมีโทษทางอาญานั้นในทางดาราให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงจากจารีตประเพณี ศาสนา และศีลธรรมเป็นเบื้องต้น ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่าสิ่งดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดกฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมาย กล่าวคือเมื่อกฎหมายสอดคล้องกับจารีตประเพณี ศาสนาและศีลธรรม การบังคับให้ปฏิบัติตามกฎหมายก็คงไม่ยากลำบากเพราะผู้ที่คิดจะฝ่าฝืนก็ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่าตนมิได้ฝ่าฝืนเฉพาะแต่กฎหมายเท่านั้น แต่ยังเป็นการฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคม (Norm) ในแง่ของศีลธรรม จารีตประเพณี และศาสนาอีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าการกำหนดความผิด และโทษทางอาญาย่อมหลีกเลี่ยงข้อเท็จจริงบนพื้นฐานของจารีตประเพณี ศาสนาและศีลธรรมไปไม่ได้ในเบื้องต้น⁵

แต่อย่างไรก็ตามแม้กฎหมายอาญา และจารีตประเพณีจะมีความเกี่ยวพันกันอยู่ข้างในเบื้องต้นแต่ก็หาอาจกำหนดโดยรวมเด็ดขาดว่าการกระทำผิดต่อจารีตประเพณีและศีลธรรมเป็นความผิดทางอาญาไปเสียทั้งหมดไม่ เพราะมีหลายกรณีด้วยกันที่ถือว่าผิดศีลธรรมแต่ไม่ผิดกฎหมาย เช่น การพูดโกหก การดื่มสุรา ซึ่งสังคมโดยทั่วไปไม่ถือเป็นความผิดทางอาญา⁶ (เว้นแต่บางสังคมซึ่งนำหลักศาสนาเป็นหลักกฎหมายเลขที่เดียว)⁷

⁵ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, “คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1” (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 5 และรายละเอียดจาก หุศต แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 38-45.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46.

⁷ Wayne R. La Fave and Austin W. Scott, Jr., Criminal Law (St Paul, Minn. : West Publishing Co., 1972) . r

สำหรับการกำหนดความผิดทางอาญาในแง่ของข้อเท็จจริงได้มีนักนิติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงบางท่าน เช่น ศาสตราจารย์ เฮอร์เบิร์ต แพ็กเกอร์ (Herbert L.Packer) ในหนังสือ *The limits of the Criminal Sanction* ได้ให้หลักการไว้ 6 ประการ ในอันที่จะถือว่าการกระทำนั้นควรเป็นความผิดอาญาหรือไม่ดังนี้⁸

- 1.. การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่ชนส่วนมากว่าเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และหมู่ชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำนั้น
2. ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาแล้วจะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่างๆ
3. การใช้การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น กล่าวคือการถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาจะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป
4. หากเป็นความผิดอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
5. การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนการนั้นอย่างเกินขีดความสามารถทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ
6. ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่นๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดความผิดอาญาจากข้อเท็จจริงอย่างกว้างๆ โดยทั่วไป⁹ และทำให้เห็นได้ว่าสำหรับความผิดอาญาที่ร้ายแรงต่างๆ เช่น ฆ่าคนตาย ชิงทรัพย์ นั้นนับได้ว่าผ่านหลักเกณฑ์ 6 ประการของแพ็กเกอร์ทั้งสิ้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าสำหรับการกระทำผิดศีลธรรมแท้ๆ หรือที่เรียกว่า Moral offences เช่น การทำชั่วร่วมเพศผิดจารีต รกร่วมเพศ โสเภณี การทำแท้ง การพนัน โดยมีเงื่อนไขนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องพิเคราะห์กันในรายละเอียดเป็นเรื่องไป

ในส่วนการกำหนดหลักเกณฑ์แห่งความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบนนำจับนั้นเป็นกรณีกำหนดความผิดเฉพาะเรื่องตามธรรมชาติของความผิด ภายใต้แนวคิดที่นำเอาสินบนนำจับเป็นเครื่องมือในทางกฎหมาย (Legal Instrument) เพื่อจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และเร่งรัดเจ้าพนักงานให้ระดมสรรพกำลังเข้าทำให้การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) ในกฎหมายบางเรื่องเข้มงวดและจริงจังในความผิดที่กระทบต่อโครงสร้างของรัฐ โดยรวมในบางเรื่องเพื่อสามารถแก้ปัญหาสำคัญทางอาญากรรม กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 1

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดความผิดในทางอาญาซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้สินบนนำจับ เป็นการกำหนดความผิดในแง่ของกฎหมายต่อความผิดเฉพาะเรื่อง ซึ่งจำเป็นต้องนำเอาสินบนนำจับมาบังคับใช้เพื่อให้สภาพทางการบังคับเป็นไปตามกฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่งการกำหนดความผิดในแง่ของ

⁸ Herbert L.Packer, *The Limits of the Criminal Sanction* California : Stanford University Press, 1968) , p.296.

⁹ นิเกล วอกเกอร์ (Nigel Walker) ได้วางหลักไว้ในบทความเรื่อง “ขอบเขตของกฎหมายอาญา” (The Scope of Criminal law) ในหนังสือเรื่อง *Sentencing in a Rational Society* ซึ่งแปลและเรียบเรียงโดย อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ และพรทิพย์ เพ็ชรศิริ, *ขอบเขตของกฎหมายอาญา*, นิติศาสตร์ ฉบับที่ 3 ปีที่ 9 (2521), หน้า 116 – 119.

กฎหมายนี้ ในทางคำราหรือในทางทฤษฎีแล้วจะแบ่งความผิดออกเป็นประเด็นใหญ่ 2 ประเด็น ได้แก่ ความผิดในตัวเอง (Mala prohibita, de lit artificiels ou de tempet delica)¹⁰ ในทางคำรากก็ได้แจกแจงรายละเอียดไว้ว่า

ก. ความผิดที่เห็นได้ในตัวเอง (mala in se) คือลักษณะของการกระทำซึ่งโดยสามัญสำนึกแล้วอาจเห็นได้ว่าเป็นความผิดได้โดยตัวของการกระทำนั้นเอง ซึ่งการกระทำลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้ชัดเจนว่ามี การละเมิดหลักศีลธรรมอยู่ด้วยเสมอ เช่น การฆ่าคน การปล้นทรัพย์ เป็นต้น

ข. ความผิดที่กฎหมายบัญญัติขึ้นได้ (mala Prohibita) เป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติขึ้นจากเหตุผลซึ่งอาจไม่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมในสังคม แต่ได้บัญญัติขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเพื่อกำหนดค่านิยมในสังคมมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามนโยบายที่รัฐพึงประสงค์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนบุคคล¹¹

จากการทบทวนศึกษาระบบโครงสร้างการให้สินบนนำจับของไทย จากบทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ ที่สำคัญซึ่งกำหนดให้มีการจ่ายสินบนนำจับแล้วจะพบว่า การจำแนกในหลักการที่สำคัญจะเป็นไปตามธรรมชาติของความผิดเฉพาะเรื่องซึ่งเนื้อหาเกิดจากนโยบายหรือความมุ่งหมายของรัฐ 7 ประการ อาทิเช่น

1. มุ่งหมายเพื่อรักษาความมั่นคงเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการเงินการคลังของรัฐ ได้แก่ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 พระราชบัญญัติขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 พระราชบัญญัติไฟ พ.ศ. 2486 พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2499 พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 และพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501

2. มุ่งหมายเพื่อรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรของชาติ ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2534 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490

3. มุ่งหมายเพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ได้แก่ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522

4. มุ่งหมายเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ โดยเพ่งเล็งไปที่สาธารณูปโภค เช่น ระเบียบการหักเงินรางวัลในการจับผู้กระทำความผิดประทุษร้าย ต่อทรัพย์สินของการรถไฟ พ.ศ. 2488 และระเบียบการเบิกจ่ายเงินรางวัลในการจับคนร้ายผู้กระทำความผิดร้ายต่อเสา สายโทรเลข โทรศัพท์ และวิทยุของกรมไปรษณีย์โทรเลข พ.ศ. 2490

5. มุ่งหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เช่น พระราชบัญญัติให้บำเหน็จในการปราบปรามผู้กระทำความผิด พ.ศ. 2489 และระเบียบการจ่ายเงินรางวัลจับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน พ.ศ. 2490

¹⁰ จิตติ ดิงศภัทิย์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2526), หน้า 53.

¹¹ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2526), หน้า 53.

6. มุ่งหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ กรณีตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519

7. มุ่งหมายเพื่อคุ้มครองสังคมเพื่อมิให้เอารัดเอาเปรียบกันในสังคม ได้แก่ กรณีบทบัญญัติความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรา ซึ่ง ดวง วัด พ.ศ. 2466

จากหลักการและเหตุผลบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวข้างต้น จึงอาจสรุปหลักการอันเป็นวัตถุประสงค์ของการให้สินบนนำจับในแง่นโยบายทางอาญา (Criminal Policy) มีขอบเขตดังนี้คือ

1. ในความผิดเล็กๆ น้อยๆ เพื่อให้ราษฎรช่วยกันสอดส่องดูแลจับผิดกันเองแล้วนำความแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมมือกันรักษาผลประโยชน์ของรัฐในความผิดที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และสังคมของรัฐอย่างรุนแรง (Serious Crime) จึงจำเป็นต้องให้รางวัลแก่เจ้าพนักงานของรัฐเพื่อจูงใจเจ้าพนักงานให้เห็นว่ามีส่วนได้เสียได้รับประโยชน์จากการปราบปราม ทำให้การตัดสินใจจับได้ยากขึ้น

2. เพื่อเป็นมาตรการเสริมให้ราษฎรทำความผิดที่มีได้ล่วงรู้ถึงเจ้าพนักงาน (Unreported Crime) มาเป็นความผิดที่ล่วงรู้ถึงเจ้าพนักงาน (reported Crime) เพื่อเจ้าพนักงานของรัฐจะได้ดำเนินการต่อไป

3. เพื่อให้ราษฎรช่วยเหลือรัฐ ซึ่งชองเบาะแสดิตตามตัวผู้กระทำความผิด และเป็นการช่วยเหลือเจ้าพนักงานอีกส่วนหนึ่ง

2. โทษทางอาญาซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้สินบนนำจับ

ในส่วนที่เกี่ยวกับโทษทางอาญาซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวข้องกับการให้สินบนนำจับนั้นจากการทบทวนศึกษาไม่ว่าจะในแง่ของกฎหมายแม่บทซึ่งเป็นหลักการสำคัญซึ่งเป็นโครงสร้างหลักและระเบียบคำสั่งซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองในทางปฏิบัติและเป็นโครงสร้างพื้นฐานจะพบว่า การให้สินบนนำจับจะพึงถึงไปที่โทษปรับซึ่งศาลได้พิพากษาลงโทษหรือที่เจ้าพนักงานได้เปรียบเทียบปรับเป็นสำคัญ¹² ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวรายละเอียดในทางปฏิบัติในโครงสร้างด้านวิธีพิจารณาว่าด้วยขั้นตอนการให้สินบนนำจับในหัวข้อต่อไปในเบื้องต้นนี้ในความเป็นจริงในทางปฏิบัตินั้น ศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานแนวทางปฏิบัติไว้แล้วหลายเรื่อง เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2683/2531 วินิจฉัยว่าในกรณีที่มิคำขอให้จ่ายเงินสินบนนำจับแก่ผู้จับตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 74 จัตวา ศาลจะพิพากษาให้จ่ายเงินสินบนนำจับแก่ผู้จับได้ก็ต่อเมื่อมีการลงโทษปรับจำเลยด้วย เพราะจำนวนเงินค่าปรับจะต้องนำมาเป็นกฎเกณฑ์ในการคำนวณว่าจะต้องจ่ายเงินสินบนนำจับเป็นจำนวนเท่าใดเมื่อความผิด ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่ลงโทษปรับก็ต้องยกคำขอให้จ่ายเงินสินบนนำจับแก่ผู้จับด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 860/2530 ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 15 และพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2490 มาตรา 15 และพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2490 มาตรา 3 ถ้าเป็นกรณีที่มิผู้นำจับผู้กระทำความผิดให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลให้จ่ายสินบน

¹² ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, การยกเว้นกฎหมาย, วารสารปกครอง : 7 (เมษายน 2531), หน้า 24 – 25.

นำจับแก่ผู้นำจับและให้ศาลส่งให้ผู้กระทำความผิดใช้สินบนนำจับก็ต่อเมื่อมีการลงโทษปรับด้วย เพราะค่าปรับเป็นเกณฑ์ในการคำนวณว่า ผู้กระทำความผิดจะต้องจ่ายสินบนนำจับแก่ผู้นำจับเท่าใด ดังนั้นในกรณีที่ศาลลงโทษจำคุกแต่อย่างเดียวศาลไม่สั่งให้จำเลยจ่ายสินบนนำจับ¹³

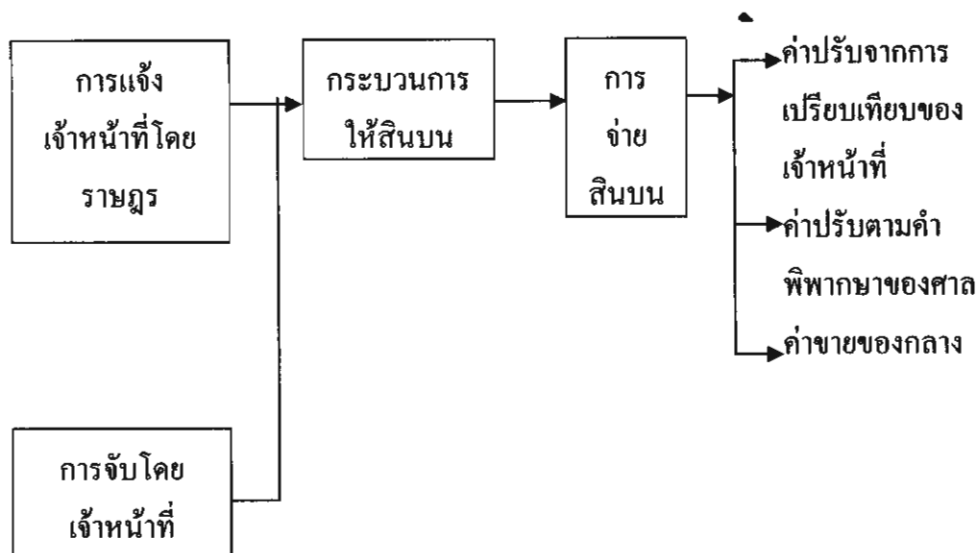
ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้โดยสรุปว่า การให้สินบนนำจับของไทยในส่วนของโครงสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับโทษนี้ จะพุ่งเป้าไปที่โทษปรับเป็นสำคัญ เพราะถือว่าค่าปรับเป็นเกณฑ์ในการคำนวณว่า ผู้กระทำความผิดจะต้องจ่ายสินบนนำจับแก่ผู้นำจับเป็นจำนวนเท่าใด ทั้งนี้เพราะศาลฎีกาได้วินิจฉัยตีความไว้เช่นที่กล่าวมาแล้ว

ในประเด็นนี้ผู้เขียนมีความเห็นในขั้นนี้ว่า การที่ศาลฎีกาได้ตีความมาโดยตลอดว่า จะมีการจ่ายสินบนนำจับแก่ผู้นำจับก็ต่อเมื่อศาลได้พิพากษาลงโทษปรับจำเลยแล้ว หรือมีการเปรียบเทียบปรับแล้วนั้น ผู้เขียนเห็นว่าจะทำให้การพิจารณาวินิจฉัยจ่ายสินบนนำจับก้าวล่วงเข้าไปปะปน สับสนกับการวินิจฉัยในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม ในการสอบสวนสั่งฟ้องและพิจารณาพิพากษาของศาลอีกด้วย นอกจากนี้ยังจะเป็นการสวนทางกับหลักการอันเป็นวัตถุประสงค์ของการนำเอาสินบนนำจับใช้ เพราะการนำเอามาตรการสินบนนำจับมาใช้นี้ก็เพื่อเป็นมาตรการจูงใจหรือล่อใจให้มีประชาชนเข้าชี้ช่องเบาะแสให้ข่าวสารนำจับ การกำหนดเงื่อนไขว่าให้มีการลงโทษปรับเสียก่อนแล้วจึงมีการจ่ายสินบนก็เท่ากับว่าไม่คำนึงถึงว่าจะมีการนำจับหรือไม่ กล่าวคือแม้มีการนำจับแต่ถ้าศาลมิได้ลงโทษปรับหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มิได้เปรียบเทียบปรับแล้วก็ไม่อาจจ่ายสินบนนำจับแต่ถ้าศาลมิได้ลงโทษปรับหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ มิได้เปรียบเทียบปรับแล้วก็ไม่อาจจ่ายสินบนนำจับได้ เช่นนี้ก็เห็นว่าทางปฏิบัติสวนทางกับหลักการอันพึงประสงค์ ซึ่งจะไม่เป็นการจูงใจให้มีการนำจับอย่างแท้จริง เพราะเงื่อนไขทางปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นระเบียบหรือการตีความของศาลไม่เป็นไปตามหลักการทางแนวคิดหรือทฤษฎีดั้งเดิมของการให้สินบนนำจับ

3. กระบวนการให้สินบนนำจับในคดีอาญาของไทย

สำหรับการบริหารจัดการสินบนนำจับของไทยนั้น จำต้องศึกษาวิเคราะห์จากระบบโครงสร้างและกระบวนการให้สินบนนำจับของไทยจากบทที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งปรากฏจากบทบัญญัติของกฎหมายระเบียบ ตลอดจนบทบาทของบุคลากรในระบบการให้สินบนนำจับอาทิ จากการให้สินบนนำจับตามกฎหมายของศาลอาญา กฎหมายของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น ว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างไรบ้าง โดยจะเริ่มศึกษาดังแต่มีการแจ้งความโดยประชาชนหรือการจัด โดยเจ้าพนักงานเพื่อประสงค์สินบนนำจับเป็นต้นไป จนกว่าจะสิ้นสุดกระบวนการ ซึ่งอาจแสดงให้เห็นกระบวนการจัดการสินบนนำจับของไทยโดยทั่วไปในลักษณะแผนภาพได้ดังนี้

¹³ ในประเด็นเรื่องทำนองเดียวกันนี้ศาลฎีกาได้วินิจฉัยแนวเดียวกันมาโดยตลอดและท้ายสุดก็ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2049/2533 ได้วินิจฉัยเห็นตามมาในแนวเดียวกันอีกว่า “-----เมื่อศาลมิได้ลงโทษปรับ จึงไม่อาจสั่งให้จ่ายสินบนนำจับได้-----”

จากแผนภาพดังกล่าวกระบวนการจัดการสินบนนำจับในคดีอาญา มีขั้นตอนโดยทั่วไปในทำนองเดียวกันดังนี้

1. การแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบเพื่อประสงค์สินบนนำจับ
2. การรับแจ้ง
3. การขอรับสินบนนำจับ
4. การพิจารณาจ่ายสินบนนำจับ
5. การจ่ายสินบนนำจับ

การแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบเรื่องเพื่อประสงค์สินบนนำจับ

ตามที่กล่าวมาแล้วว่าการให้สินบนนำจับมีเงื่อนไขอยู่ 2 ประเด็น คือการให้สินบนแก่ราษฎรผู้มาแจ้งความนำจับประการหนึ่ง และการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับอีกประการหนึ่ง ดังนั้นกระบวนการให้สินบนนำจับในส่วนที่เกี่ยวกับการแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบ เพื่อประสงค์สินบนนำจับจึงหมายถึงการแจ้งโดยราษฎรหรือการขอรับรางวัลนำจับจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ซึ่งกฎหมายให้อำนาจร้องขอรางวัลนำจับได้ จึงอาจจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

1. การแจ้งเจ้าหน้าที่โดยราษฎรเพื่อประสงค์สินบนนำจับ

การแจ้งของราษฎรเพื่อประสงค์สินบนนำจับมีอยู่ 2 ลักษณะคือ ประการแรกราษฎรรู้ว่าผู้กระทำความผิดแล้วนำความมาแจ้งแก่เจ้าหน้าที่และได้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ จนกระทั่งเจ้าพนักงานติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดมาบอกแก่ราษฎรเพื่อขอให้ช่วยติดตามตัวมาลงโทษ โดยอาจจะเบียดเบียนรูปพรรณหรือหมายจับเป็นต้น เมื่อราษฎรได้ทราบแล้วก็จะสืบเสาะเบาะแสช่วยเหลือเจ้าหน้าที่จนจับตัวคนร้ายได้สำเร็จ เพราะการให้ข้อมูลเบาะแสของราษฎรผู้มาแจ้งให้ทราบนั้นเป็นอีกประการหนึ่ง

ประเด็นที่จะต้องพิจารณา คือ หลักการในทางกฎหมายหรือนิติสัมพันธ์ อันเป็นที่มาหรือข้อบ่งชี้ว่ากรณีใดจะเป็นการแจ้งโดยราษฎรเนื่องจากทราบเรื่องแล้วมาแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ในประการแรก และกรณีราษฎรไม่ทราบเรื่อง แต่เจ้าพนักงานได้เอาความผิด และลักษณะของผู้กระทำความผิดมาบอกเพื่อให้ช่วยติดตามตัวในประการหลังว่ามีเงื่อนไขแห่งกฎหมายในทางปฏิบัติเป็นอย่างไรบ้าง¹⁴

สำหรับในประเด็นแรกกล่าวคือกรณีราษฎรรู้ว่าผู้กระทำความผิดแล้วนำความมาแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตลอดจนได้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ จนกระทั่งติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดได้สำเร็จจะกำหนดไว้ในรูปของระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับ ในความผิดที่มีการระบุไว้ในกฎหมายแม้บทว่าให้มีการให้สินบนนำจับได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว จะวางหลักเกณฑ์ในทางปฏิบัติไว้ในทำนองเดียวกันว่าให้จ่ายสินบนนำจับแก่ราษฎรผู้มาแจ้งหากการจับกุมเป็นผลสำเร็จอันเนื่องมาจากการแจ้งความของผู้แจ้งโดยให้จ่ายจากค่าปรับที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับหรือจากค่าปรับที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ปรับ อาทิเช่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิด พระราชบัญญัติและเทศบัญญัติ พ.ศ.2518 เป็นต้น

2. การขอรับรางวัลของเจ้าพนักงานซึ่งจับกุมผู้กระทำความผิด

กรณีนี้หมายความว่า การที่เจ้าหน้าที่ได้จับกุมผู้กระทำความผิดและประสงค์จะขอรับเงินรางวัลนำจับ ซึ่งมีระเบียบกำหนดให้มีสิทธิขอรับสินบนได้ ดังได้กล่าวมาแล้วในส่วนที่ด้วยโครงสร้างการให้สินบนนำจับ แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการสินบนนำจับแล้วการที่เจ้าพนักงานผู้จับจะแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบเพื่อขอรับสินบนจะมีขั้นตอนในทางปฏิบัติที่สำคัญอยู่ประการคือ

- ค่าขอรับเงินสินบนนำจับ
- รายงานการจับกุม
- การรับรองผลคดี

2.1 ค่าขอรับเงินสินบนนำจับ หมายถึงการร้องขอเป็นหนังสือตามแบบที่

กำหนดเพื่อขอให้ผู้มีอำนาจจ่ายสินบนนำจับอันเนื่องมาจากจับกุมคนร้ายได้ ตามเงื่อนไขที่ระเบียบที่จ่ายสินบนกำหนดไว้

2.2 รายงานการจับกุม หมายถึง การที่เจ้าพนักงานผู้จับได้ทำบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งแก่

เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับแจ้ง ซึ่งปกติตามระเบียบโดยทั่วไป ให้เจ้าพนักงานผู้จับทำรายงานการจับกุมถึงผู้มีอำนาจเปรียบเทียบคดี หรือพนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบคดี หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของกลางเพื่อนำเสนอผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัลพิจารณา โดย

¹⁴ การให้สินบนหรือรางวัลนำจับดังกล่าว เป็นการให้ตามบทบัญญัติของกฎหมาย แต่ยังมีกรณีการให้สินบนหรือรางวัลนำจับได้ในอีกรูปแบบหนึ่งคือ การให้ตามประกาศนำจับ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำมั่น ตามระเบียบว่าด้วยการจ่ายเงินในการปราบปรามโจรผู้ร้าย พ.ศ. 2520 โดยอาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติให้บำเหน็จในการปราบปรามโจรผู้ร้าย พ.ศ. 2498 ได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

ในรายงานจับกุมจะบรรยายรายละเอียดพฤติการณ์และกรณีแห่งการจับกุม และได้จับกุมโดยไม่ได้อาศัยการ
แจ้งความนำจับ และการจับกุมนั้นมิใช่เป็นการต้องจับกุมในหน้าที่ตามปกติของตนการรายงานเพื่อประสงค์
สืบบนนำจับ¹⁵

3. การรับรองผลคดี การรับรองผลคดีอื่นเนื่องมาจากการจับกุมมี 3 ประเด็นคือ

3.1 การหักจ่ายเงินสินบนและรางวัลจากเงินค่าปรับ ให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบหรือพนักงาน
สอบสวนผู้ดำเนินคดีนั้น เป็นผู้รับรองผลคดี

3.2 การจ่ายเงินสินบนและเงินตราจากเงินค่าขายของกลางให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ขายของกลาง
เป็นผู้รับรองผลการขายของกลาง

3.3 การจ่ายเงินสินบนและรางวัลในกรณีที่จำเลยชำระเงินค่าปรับต่อศาล ให้ถือการแจ้งผลคดี
ที่สุดของพนักงานอัยการเป็นหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายสินบนนำจับ¹⁶

ผู้เขียนเห็นว่าการรับรองผลคดีนี้เป็นเงื่อนไขทั้งในส่วนการแจ้งโดยราษฎรและการแจ้งจากรายงาน
การจับกุมของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การรับรองผลคดี เป็นเงื่อนไขสำคัญของการให้สินบนนำจับ ทั้งนี้
เพราะกฎหมายระเบียบเน้นที่ผลของคดีเป็นสำคัญจึงจะให้สินบนและการรับรองผลคดีต้องอิงอาศัย
บุคคลหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน พนักงานขายของกลาง พนักงานอัยการและศาล เข้าามี
บทบาทในการให้การรับรองผลคดี จึงนับว่าบุคคลดังกล่าวเข้ามามีส่วนได้เสียในกระบวนการให้สินบนนำ
จับโดยไม่จำเป็นเพราะการให้สินบนเป็นบทบาทระหว่างผู้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งและจับกุมเท่านั้น ทาง
ปฏิบัติจึงสวนทางกับหลัก และหากมีการแก่งแย่งสินบนกันแล้ว ผู้เขียนก็เห็นว่าอาจทำให้กระบวนการให้
สินบนนำจับก้าวล่วงเข้าไปกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้โดยง่ายจึงเป็นปัญหาที่จะต้องศึกษา
วิเคราะห์ถึงข้อดี ข้อเสีย และหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมต่อไป

การรับแจ้ง

การรับแจ้งเป็นกระบวนการรองรับการแจ้งความนำจับ ซึ่งในส่วนนี้จะประกอบด้วย
องค์ประกอบ 2 ส่วน คือ

ก. เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจรับแจ้ง

ข.) วิธีการรับแจ้ง

ก.) เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจรับแจ้ง สำหรับเจ้าพนักงานผู้รับแจ้งระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับ
จะระบุเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับแจ้งไว้เป็นการเฉพาะในแต่ละเรื่อง

ข.) วิธีการรับแจ้ง ปกติในระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับจะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ
รับแจ้งทำหลักฐานการรับแจ้งไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ในรูปของบันทึกการรับแจ้งความ ลงลายมือชื่อผู้แจ้ง

¹⁵ ระเบียบกรมสรรพสามิตว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลสุรา พ.ศ. 2519 ข้อ 2 .

¹⁶ เรื่องเดียวกัน.

ไว้เป็นหลักฐาน แต่มีข้อยกเว้นคือในกรณีผู้แจ้งขอปกปิดนามก็ให้บันทึกและลงลายมือชื่อเจ้าพนักงานรับรองไว้เป็นหลักฐานหรือในกรณีเร่งด่วนเช่นมีการแจ้งทางโทรเลข โทรศัพท์ ก็ให้ทำบันทึกรับแจ้งไว้ภายหลังก็ได้

การขอรับสินบนนำจับ

เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการแจ้งหรือมีการจับกุมผู้กระทำความผิดแล้วซึ่งจะประกอบไปด้วยการยื่นคำร้องขอเบิกเงินสินบนนำจับ ต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับคำขอ ซึ่งจะได้แก่พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ พนักงานผู้ขายของกลางหรือศาลแล้วแต่กรณีเพื่อเสนอผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติจ่ายสินบนนำจับต่อไป

การพิจารณาจ่ายสินบนนำจับ

เป็นกระบวนการต่อจากการแจ้งหรือจับ และได้มีคดีขอเบิกสินบนนำจับเพื่อพิจารณาจ่ายตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ซึ่งในส่วนนี้จะประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญคือ

1. ผู้มีอำนาจพิจารณาจ่ายสินบนนำจับในประเด็นนี้ระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับโดยทั่วไปจะวางหลักเกณฑ์ไว้ในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ มีการกำหนดให้ผู้มีอำนาจสูงสุดขององค์กรผู้รักษาหรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายแม่บทของการให้สินบนเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติจ่ายสินบนนำจับ อาทิเช่นอำนาจการอนุมัติจ่ายเงินสินบนนำจับในคดีตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นของอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมตำรวจมอบหมาย¹⁷

แต่มีข้อยกเว้นที่สำคัญตามระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับบางฉบับระบุให้อำนาจการอนุมัติจ่ายสินบนนำจับเป็นอำนาจของคณะอนุกรรมการ¹⁸ กล่าวคือ อำนาจการจ่ายสินบนเป็นของคณะกรรมการที่กฎหมายระบุไว้ที่มีมติอนุมัติให้จ่ายได้ตามพฤติการณ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด

2. วิธีพิจารณาจ่ายสินบนนำจับกระบวนการพิจารณาจ่ายสินบนนำจับจะเริ่มพิจารณาจากการแจ้งความนำจับหรือรายงานจับกุมของผู้จับหรือรายงานจับกุมของผู้จับแล้วแต่กรณี และประเด็นที่จะหยิบยื่นพิจารณานั้นคือคำขอรับสินบนมีหลักฐานประกอบฟังได้หรือไม่ว่า มีการแจ้งความนำจับหรือการจับจริง ประเด็นต่อมา คือ มีการรับรองผลคดีชัดเจนจากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ และมีการเปรียบเทียบปรับโดยพนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วโดยวิธีการจ่ายจะคิดสัดส่วนจากค่าปรับ หรือบางกรณีจากเงินที่ขายของกลางแล้วแต่กรณี และบางกรณียังอาจจ่ายสัดส่วนของภาษีที่เก็บเพิ่มขึ้นก็ได้¹⁹ ส่วนองค์กรผู้มีอำนาจพิจารณา

¹⁷ ระเบียบว่าด้วยการจ่ายสินบนนำจับในทำนองนี้อีกหลายฉบับ เช่น ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 25469

(แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2497) มาตรา 102 ระบุว่า “ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนและรางวัล เป็นต้น

¹⁸ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญา พ.ศ.2537 หมวด 6 ข้อ 33

¹⁹ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2496 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2497) มาตรา 102 ระบุว่า “ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนและรางวัลตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีในกรณีต่อไปนี้

อาจจะอยู่ในรูปการพิจารณาลั่นกรองโดยผู้บังคับบัญชาตามลำดับจนถึงผู้มีอำนาจอนุมัติหรืออาจจะมีองค์กรพิจารณาในรูปของคณะกรรมการดังกล่าวมาแล้ว

การจ่ายสินบนนำจับ

การจ่ายสินบน โดยทั่วไปจะมีระเบียบกำหนดให้จ่ายเป็นเงินสดเป็นสัดส่วนจากค่าปรับหรือค่าขายของกลางดังกล่าวมาแล้ว โดยจะจ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับ หรือเจ้าพนักงานผู้จับแล้วแต่กรณีหลังจากคดีไปเปรียบเทียบปรับหรือศาลพิพากษาแล้ว

ประเด็นต่อมาคือระเบียบยังกำหนดว่า หากผู้แจ้งความนำจับหรือเจ้าพนักงานผู้จับตายให้จ่ายสินบนนำจับแก่ทายาทอีกด้วย²⁰ ซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าสิทธิการจะได้รับสินบนนำจับเป็นสิทธิตกทอดแก่ทายาทได้

การให้รางวัลแก่เจ้าพนักงานผู้จับเพื่อวัตถุประสงค์

1. เพื่อมิให้การปราบปรามอาชญากรรมเป็นภาระแก่เจ้าพนักงานของรัฐมากเกินไปในการที่จะลงทุนเข้าปฏิบัติการจับกุมด้วยความยากลำบาก ให้ความวิริยะอุตสาหะอย่างยิ่ง จึงควรมีรางวัลตอบแทน

2. เพื่อเป็นการเร่งระดมสรรพกำลังเจ้าพนักงานเข้าแก้ปัญหาอาชญากรรมบางเรื่องที่มีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของรัฐในแง่ของเศรษฐกิจ และสังคมอย่างรุนแรง และส่วนใหญ่เป็นความผิดที่เสี่ยงต่อการสูญเสียประโยชน์ของรัฐจากการที่มีปัจจัยล่อแหลมต่อการคิดสินบนต่อเจ้าพนักงาน เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นต้นเพื่อใช้รางวัลนำจับเป็นแรงจูงใจเจ้าพนักงานได้ประโยชน์ในการปราบทำให้การคิดสินบนทำได้ง่ายขึ้น

3. เพื่อเร่งระดมสรรพกำลังประสานความร่วมมือกันพันธมิตรความผิดอาญาระหว่างประเทศ (International Crime) ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมโลก และรัฐอย่างรุนแรง ซึ่งในส่วนของประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งระดมสรรพกำลังให้ความร่วมมือ อาทิ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น

ผู้เขียนเห็นด้วยกับนักนิติศาสตร์บางท่านว่ากฎหมายเป็นเพียงข้อกำหนดทางนามธรรม (Abstract) การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายได้แค่ไหนเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสภาพบังคับในทางกฎหมาย (Law

1. ความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากรหรือของต้องห้าม ต้องกำกับในการนำเข้ามาในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรให้หักจ่ายเป็นเงินค่าสินบนและเงินรางวัลร้อยละ 55 จากเงินค่าขายของกลางแต่ในกรณีที่ได้รับของกลางหรือของกลางไม่อาจจำหน่ายได้ ให้หักจ่ายจากเงินค่าปรับส่วนรายได้ที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับให้หักจ่ายเงินรางวัลร้อยละ 30

2. ความผิดฐานสำแดงเท็จให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนและรางวัลร้อยละ 55 จาก เงินค่าปรับแต่ในรายได้ที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30

3. กรณีที่มีการตรวจเก็บอากรขาดและเจ้าหน้าที่ผู้สำรวจเงินอากรตรวจพบเป็นผลให้เรียกอากรเพิ่มเติมได้ให้จ่ายเงินรางวัลร้อยละ 10 ของเงินอากรเรียกเก็บเพิ่มเติมได้

²⁰ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537 หมวด 2 ข้อ 25

enforcement) ซึ่งเคยมีคำกล่าวว่า “กฎหมายที่ไม่มีการใช้บังคับย่อมไม่ให้อะไรมากไปกว่าระงับที่ปราศจาก
ถูกคุม” เพราะหากกฎหมายใดมีสภาพบังคับไม่ดีหรือไม่เหมาะสมกฎหมายนั้นก็จะไม่เกิดผลตามที่มุ่งหวัง
สภาพบังคับในทางกฎหมายจึงเป็นหัวข้อที่ตระหนักกันอยู่ของนักกฎหมายและเป็นเรื่องที่จะต้องทำความเข้าใจกันให้ถ่องแท้ทั้งทางด้านทฤษฎีและในทางปฏิบัติ สภาพบังคับที่คุ้นเคยกันดีคือโทษในคดีอาญา
(Punishment) แต่เห็นว่ายังอาจมีสภาพบังคับประเภทอื่นเช่น การเยียวยาโดยป้องกัน (Preventive) และการ
เยียวยาผลเสียหายโดยตรง (Specific relief) อีกด้วย ดังนั้นในภาพพจน์อย่างกว้าง จึงมีการยอมรับกันในระดับ
หนึ่งว่าสภาพบังคับของกฎหมายอาจเป็นได้ทั้งในแง่การลงโทษ (Punishment) หรือในแง่การให้รางวัล
(reward) แต่ก็มิได้หมายความว่า การให้สินบนรางวัลจะเหมือนยาวิเศษที่จะเยียวยาปัญหาหรือจะใช้ทดแทน
ได้ทุกอย่าง เช่นจะให้คนไม่ทำผิดอาญาได้รางวัลแต่จะไม่ลงโทษคนทำผิดเพราะสงสาร ดังนั้นการระงับจะ
ยังยุ่งยากเพราะรางวัลหรือสินบนก็มาจากภาษีของทุกคนดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าการจะกำหนดสภาพบังคับไม่ว่าจะในแง่บวก (Positive) หรือในแง่ลบ (Negative) ก็เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องขึ้นอยู่กับความเข้าใจ
หลักจิตวิทยาและความรู้ในทางพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสำคัญ

จากวัตถุประสงค์ของการให้รางวัลแก่เจ้าพนักงานผู้จับกุมดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึง
ความสำคัญของรางวัลที่จะเป็นเครื่องช่วยกระตุ้นให้เจ้าพนักงานได้ปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามการกระทำ
ความผิด ที่สำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การให้รางวัลแก่เจ้าพนักงานผู้จับกุมยังมีนัยสำคัญตามที่
กล่าวไว้แล้วในวัตถุประสงค์ข้อ 2 คือ เพื่อทำให้การคิดสินบนหรือการทุจริตคอร์รัปชันทำได้ยากขึ้น ซึ่ง
หมายถึงเป็น มาตรการในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนั่นเอง

บทที่ 3

หลักเกณฑ์จ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดีอาชญาคดี

1. ความเป็นมา

เนื่องจากแต่เดิมมีส่วนราชการหลายหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาชญาคดี กล่าวคือ กระทรวงพาณิชย์รับผิดชอบจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลการจับนํ้ายาอะซิติกแอนไฮไดรด์และอะซิติกคลอไรด์ ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลการจับนํ้ายาอะซิติกแอนไฮไดรด์หรือนํ้ายาอะซิติกคลอไรด์ พ.ศ. 2522 และกรมสรรพสามิตรับผิดชอบจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลการจับฝิ่น ตามระเบียบกระทรวงการคลัง เรื่องการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลฝิ่น พ.ศ. 2511 และที่แก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2513 สำนักงาน ป.ป.ส. รับผิดชอบจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลการจับ ยาเสพติดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยเงินสินบนเงินรางวัลการจับยาเสพติด พ.ศ. 2520 เพื่อให้การจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาชญาคดีเป็นไปในแนวทางเดียวกันควรรวมระเบียบและความรับผิดชอบอยู่หน่วยงานเดียวกัน คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด จึงมีคำสั่งที่ 6/2523 แต่งตั้งอนุกรรมการพิจารณาร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัล คดีอาชญาคดี โดยรวบรวมระเบียบเกี่ยวกับการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาชญาคดีให้เป็นระเบียบเดียวกัน เพื่อสะดวกแก่การควบคุมและการปฏิบัติในการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาชญาคดี และประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาชญาคดี พ.ศ. 2527 ได้มีผลใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2527 ต่อมาระเบียบฯ พ.ศ. 2527 ได้ถูกยกเลิกโดยระเบียบฯ ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดีอาชญาคดี พ.ศ. 2537 ที่ได้ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมหลักการให้เหมาะสมกับสถานการณ์และระเบียบฯ ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล พ.ศ. 2537 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบฯ ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดีอาชญาคดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 สำคัญที่แก้ไขคือยกเลิกการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลความผิดฐานเสพยาและสารเสพติด หลังจากนั้นคำขอรับเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาชญาคดีที่ขอรับเงินเข้ามายังสำนักงาน ป.ป.ส. มีจำนวนมากและจะต้องดำเนินการเบิกจ่ายให้รวดเร็วและเพิ่มหลักการต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ จึงจำเป็นต้องแก้ไขระเบียบฯ พ.ศ. 2537 และประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดีอาชญาคดี (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 (ภาคผนวก 1) ซึ่งผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 สำคัญคือ

1. กำหนดให้มีคณะอนุกรรมการเงินสินบนเงินรางวัลประจำภาคขึ้นรวม 9 คณะในพื้นที่ของตำรวจภูธรภาค 1 – 9 เพื่อพิจารณาจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีเมทแอมเฟตามีนของหน่วยงานในพื้นที่เฉพาะคดีที่ของกลางมีปริมาณเล็กน้อยหรือไม่เกิน 500 เม็ด (ไม่เกิน 5,000 บาท)

2. เปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลจากเดิมจ่ายครบเต็มจำนวนเมื่อศาลชั้นต้นคำพิพากษาเป็นจำคุกครบเต็มจำนวนเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง

3. กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีสิทธิขอรับเงินรางวัลได้ในกรณีสามารถสอบสวนขยายผลจนสามารถจับกุมได้ผู้ต้องหาเพิ่ม หรือยึดได้ยาเสพติดของกลางเพิ่มขึ้นคนละไม่เกิน 2,000 บาท

4. เปลี่ยนแปลงหลักฐานการขอรับเงินรางวัลโดยผู้ร่วมจับกุมสามารถเลือกที่จะมอบฉันทะให้หัวหน้าคณะผู้จับกุมเป็นผู้รับเงินแทน หรือไม่มอบฉันทะแต่ส่งหลักฐานแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับผู้รับเงินและวิธีการขอรับเงินแทนได้

5. ปรับอัตราจ่ายเงินโดยขยายเพดานการจ่ายเงินสินบนคดีเมทแอมเฟตามีนจากคดีละไม่เกิน 200,000 บาท เป็นคดีละไม่เกิน 1,000,000 บาท ในอัตราเมื่อคดีละ 3 บาท คงเดิมโดยคำนึงถึงปริมาณสารบริสุทธิ์ในเม็ดยาประกอบ รวมทั้งเพิ่มอัตราการจ่ายเงินคดีเมทแอมเฟตามีนชนิดผง จากกรัมละ 20 บาท เป็นกรัมละ 100 บาท

โดยที่ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญและทวีความรุนแรงมากขึ้นในภาวะการณ์ปัจจุบันเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจึงต้องดำเนินการทุกวิถีทาง ทั้งในด้านการป้องกันและการปราบปราม ซึ่งการดำเนินการทั้งสองประการนี้ไม่อาจบรรลุผลได้ หากผู้ปฏิบัติขาดขวัญและกำลังใจ การจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่ ผู้สืบสวน จับกุมผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตลอดจนผู้ให้ข่าวสารในเรื่องการค้ายาเสพติด เป็นมาตรการหนึ่งที่จะสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามให้สัมฤทธิ์ผล

2. คำจำกัดความที่สำคัญ

ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมได้บัญญัติคำไว้หลายคำที่ผู้ปฏิบัติจะต้องทำความเข้าใจและรู้ขอบเขตของคำคำนั้น เพื่อจะได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของระเบียบ คำที่บัญญัติไว้ในระเบียบฯ ที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

“**ยาเสพติด**” หมายความว่า ยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และให้หมายความรวมถึงสารเคมีหรือวัตถุที่ควบคุมเพื่อป้องกันการผลิตยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมโคกกัน

ยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด คือยาเสพติดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พ.ร.บ. วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 พ.ร.ก. ป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 ส่วนสารเคมีหรือวัตถุที่ควบคุมเพื่อป้องกันการผลิตยาเสพติดตาม พ.ร.บ. ควบคุมโคกกัน พ.ศ. 2495 นั้น กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา เช่น อีเทอร์คลอโรฟอร์ม กาเฟอีน (ปัจจุบันยกเว้นไม่จ่ายเงินสินบนเงินรางวัล กาเฟอีน กาเฟอีนซิเตรต กาเฟอีนไฮดรต)

“**คดียาเสพติด**” หมายถึง คดีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเท่านั้น ไม่รวมถึงคดีตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมโคกกัน การจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลกรณีของกลางเป็นโคกกัน ควบคุม ต้องเป็นของกลางในคดียาเสพติดดังกล่าว

“ผลิต” หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม ประ แปรรูป เปลี่ยนรูป สังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุด้วย

“จำหน่าย” หมายความว่า ขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้

“เงินสินบน” หมายความว่า เงินที่จ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับ (สายลับ) เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดไม่มีสิทธิได้รับเงินสินบน

“เงินรางวัล” หมายความว่า เงินที่จ่ายให้เจ้าพนักงานผู้สืบสวน หรือจับกุมการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

“ผู้แจ้งความนำจับ” หมายความว่า ผู้แจ้งความว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดต่อเจ้าพนักงานผู้รับแจ้งความตามระเบียบนี้ ผู้แจ้งความนำจับอาจมีหลายคนได้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปัจจุบันคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

“ป.ป.ส.” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

“สำนักงาน ป.ป.ส.” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะอนุกรรมการเงินสินบนเงินรางวัลตามระเบียบนี้

“คณะกรรมการภาค” หมายความว่า คณะอนุกรรมการเงินสินบนเงินรางวัลประจำภาคกำหนดขึ้นตามระเบียบฯ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2546 เป็นการกระจายอำนาจการพิจารณาจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติดไปยังคณะอนุกรรมการภาค 1 – 9 ตามที่ตั้งของตำรวจภูธรภาค 1 – 9 เพื่ออำนวยความสะดวกในการขอรับเงินและเพิ่มประสิทธิภาพในการจ่ายเงิน

3. หลักเกณฑ์และขั้นตอนในการขอรับเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด

ก. การขอรับและการจ่ายเงินสินบน

เงินสินบน คือ เงินที่จ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับ ซึ่งผู้แจ้งความนำจับจะต้องดำเนินการแจ้งความนำจับต่อผู้มีอำนาจรับแจ้งความนำจับ เว้นแต่กรณีจำเป็นรีบด่วนจะแจ้งความนำจับด้วยวาจาต่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจก่อนและจัดทำหลักฐานการแจ้งความภายหลังการจับกุมก็ได้

ผู้มีอำนาจรับแจ้งความนำจับ

การแจ้งความนำจับต้องแจ้งความต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจรับแจ้งความ ซึ่งผู้มีอำนาจรับแจ้งความนำจับ ได้แก่

1) กรรมการ เลขานุการ รองเลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ และข้าราชการสำนักงาน ป.ป.ส. ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2) พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมีหน้าที่สืบสวนจับกุมที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หัวหน้ากิ่งสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าสถานีตำรวจตำบล

3) เจ้าหน้าที่บุคลากรที่มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามและการตรวจสินค้าตั้งแต่ระดับ 4 ขึ้นไป

4) ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอและ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

5) ผู้บังคับบัญชาทหารตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป นายทหารฝ่ายการสารวัตร นายทหารสารวัตรสืบสวนสอบสวน

นอกจากนี้ เจ้าพนักงานตาม 1, 2, 3, 4 และ 5 ให้ความความร่วมมือถึงผู้ปฏิบัติราชการแทนหรือรักษา ราชการแทน หรือรักษาการในตำแหน่งด้วย

หลักเกณฑ์การแจ้งความนำจับ

1. ต้องมีการแจ้งความว่ามีการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้นและเป็นการ แจ้งความก่อนมีการจับกุม

2. การแจ้งความนำจับจะระบุชื่อ ที่อยู่หรือไม่ก็ได้ ถ้าประสงค์จะปกปิดชื่อและที่อยู่ก็ใช้ลายพิมพ์ หัวแม่มือซ้ายหรือขวาแทนการลงลายมือชื่อ

3. การแจ้งความเพื่อขอรับเงินสินบนต้องทำตามแบบใบรับแจ้งความนำจับตามแบบที่ ป.ป.ส. กำหนด ได้แก่ แบบ ป.ป.ส. 6 - 21, ป.ป.ส. 6 - 22 และแบบ ป.ป.ส. 6 - 27

4. เมื่อมีการแจ้งความนำจับแล้วผู้แจ้งความนำจับจะยังไม่ได้รับเงินสินบนจนกว่าเจ้าพนักงานจะทำการจับกุมผู้กระทำความผิดและได้ของกลางเป็นยาเสพติด

5. ผู้แจ้งความนำจับจะต้องมอบฉันทะให้หัวหน้าผู้จับกุมเป็นผู้รับมอบฉันทะในการรับเงินสินบน หัวหน้าผู้จับกุมมีความผูกพันที่จะต้องนำเงินสินบนจ่ายให้กับผู้แจ้งความนำจับต่อไป

การจ่ายและอัตราการจ่ายเงินสินบน

การจ่ายเงินสินบนนั้นผู้แจ้งความจะได้รับเงินสินบนตามปริมาณยาเสพติดของกลางที่คำนวณเป็น สารบริสุทธิ์และตามที่ประกาศกำหนดอัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติดของตัวยาแต่ละชนิด (ภาคผนวก 2) นอกจากนี้ยังจะได้รับเงินสินบนเพิ่มตามฐานความผิดในข้อหาต่างๆ มากน้อยแตกต่างกันไป โดยผู้แจ้งความนำจับจะได้รับเงินสินบนเต็มจำนวนตามปริมาณอัตราการจ่ายของยาเสพติดแต่ละประเภท รวมทั้งเงินเพิ่มตามฐานความผิด หากมีผู้แจ้งความนำจับหลายคน ให้จัดแบ่งเงินสินบน โดยแบ่งเท่าๆ กันทุกคน เว้นแต่จะมีหลักฐานตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ยกเว้นคดีที่มีของกลางเล็กน้อยและพนักงานอัยการ สั่งฟ้องฐานครอบครองและฐานเสพ จะไม่มีการจ่ายเงินสินบน

การจ่ายเงินสินบนเพิ่มตามฐานความผิด

การจ่ายเงินสินบนเพิ่มเป็นการจ่ายตามฐานความผิดหรือข้อหาเพิ่มเติมจากการจ่ายตามปริมาณ ยาเสพติดของกลางแล้ว หากศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดหรือพนักงานอัยการสั่งฟ้องจำเลย (แล้วแต่กรณี) ตามฐานความผิดหรือข้อหาใดก็สามารถพิจารณาจ่ายเงินเพิ่มตามฐานความผิดได้อีก การจ่ายเงินเพิ่ม ตามฐานความผิดที่ระบุไว้ กำหนดดังนี้

1) คติยาเสพติดที่มีค่าพิพาทจนถึงที่สุด ให้ลงโทษจำเลยฐานผลิต (ไม่รวมการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุ) และ

(1) ของกลางเป็นยาเสพติดประเภท 1,2,4 หรือวัตถุออกฤทธิ์ฯ ประเภท 1,2 คติหนึ่งไม่เกิน 100,000 บาท

(2) ของกลางเป็นยาเสพติดประเภท 5 คติหนึ่งไม่เกิน 50,000 บาท

(3) ของกลางเป็นสารเคมีหรือวัตถุควบคุมคติหนึ่งไม่เกิน 30,000 บาท

2) พนักงานอัยการสั่งฟ้องจำเลยข้อหาจำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย ผลิตโดยการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุ สมคบ คติหนึ่งไม่เกิน 5,000 บาท

3) พนักงานอัยการสั่งฟ้องจำเลยข้อหานำเข้า ส่งออก หรือพยายามส่งออกคติหนึ่งไม่เกิน 10,000 บาท

จำนวนเงินสินบนเพิ่มให้แบ่งครึ่งกับเงินรางวัลเพิ่ม

ขั้นตอนและหลักฐานการขอรับเงินสินบน

การขอรับเงินสินบน ผู้แจ้งความนำจับไม่สามารถยื่นคำขอโดยตรงได้ ให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมมีหน้าที่ในการยื่นคำขอต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยเมื่อมีการแจ้งความนำจับไม่ว่าก่อนหรือหลังการจับกุม (ในกรณีเร่งด่วน) หากผู้แจ้งความนำจับประสงค์จะขอรับเงินสินบนต้องจัดทำแบบรับแจ้งความนำจับคดียาเสพติด (ป.ป.ส. 6 – 21) ต่อเจ้าพนักงานผู้รับแจ้งความในกรณีการแจ้งความนำจับก่อนจับกุมและหลังการจับกุมเป็นไปตามเงื่อนไขที่แจ้งความไว้ หัวหน้าชุดจับกุมต้องจัดทำแบบขอรับเงินสินบนคดียาเสพติด (ป.ป.ส. 6 – 22) ส่วนการรับเงินสินบน ผู้แจ้งความนำจับไม่สามารถรับเงินสินบนจากส่วนราชการที่มีหน้าที่จ่ายเงินสินบนโดยตรงได้ จะต้องมอบฉันทะโดยทำหนังสือมอบฉันทะรับเงินสินบนคดียาเสพติด (ป.ป.ส. 6 – 27) ให้หัวหน้าชุดจับกุมเป็นผู้รับแทน และหัวหน้าชุดจับกุมมีหน้าที่ต้องนำเงินจำนวนที่เบิกจ่ายได้แล้วมามอบให้แก่ผู้แจ้งความนำจับ

ข. การขอรับและการจ่ายเงินรางวัล

ขั้นตอนการขอรับเงินรางวัล

เงินรางวัล คือเงินที่จ่ายให้แก่เจ้าพนักงานผู้สืบสวนหรือจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้มีสิทธิขอรับเงินรางวัล ได้แก่ เจ้าพนักงานผู้ร่วมทำการจับกุม ผู้กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดตามรายชื่อที่ปรากฏในบันทึกจับกุม

เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาพร้อมยาเสพติดของกลาง ผู้จับกุมจะต้องนำของกลางส่งสถานตรวจพิสูจน์และนำตัวผู้ต้องหาฟ้องต่อศาลและพิสูจน์ว่าของกลางที่จับกุมได้เป็นยาเสพติดหรือไม่ มีปริมาณสารบริสุทธิ์เท่าใด เมื่อทราบผลตรวจพิสูจน์ได้ว่าของกลางเป็นยาเสพติดและผู้จับกุมประสงค์จะขอรับเงินรางวัลผู้จับกุมชอบที่จะยื่นคำขอต่อส่วนราชการที่มีหน้าที่รับคำขอเพื่อเบิกจ่าย โดยหากเป็นคดีที่ยาเสพติดของกลางเป็นยาบ้าไม่เกิน 500 เม็ด หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน 50 กรัมแล้วแต่กรณี และเป็นคำขอของหน่วยงานสังกัด

ราชการส่วนภูมิภาคระดับจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบของตำรวจภูธรแต่ละภาค ให้ยื่นคำขอต่อผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 1 – 9 ส่วนขาเข้าเกิน 500 เม็ด หรือยาเสพติดอื่น ให้ยื่นต่อเลขาธิการสำนักงาน ป.ป.ส. การขอรับเงินรางวัลมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1) จัดทำเอกสารตามแบบขอรับเงินรางวัลคดียาเสพติดตามแบบที่ ป.ป.ส. กำหนดได้แก่ ป.ป.ส. 6 – 23, ป.ป.ส. 6 – 28 และ แบบ ป.ป.ส. 6 – 29 พร้อมแนบเอกสารตามที่ระเบียบกำหนดไว้

2) มอบฉันทะให้หัวหน้าชุดจับกุมซึ่งผู้มีสิทธิได้รับเงินรางวัล ได้แก่ เจ้าพนักงานผู้ร่วมจับกุม ผู้กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ตามบันทึกจับกุม ทั้งนี้จะมอบฉันทะให้เจ้าพนักงานผู้ใดก็ได้ เป็นหัวหน้าผู้จับกุมและยินยอมเป็นผู้รับมอบฉันทะรับเงินรางวัล โดยผู้รับมอบฉันทะมีหน้าที่ต้องนำเงินรางวัลไปจ่ายแก่เจ้าพนักงานผู้ร่วมจับกุม นอกจากนี้ระเบียบฯ ยังเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมจับกุมสามารถเบิกจ่ายเงินรางวัลโดยไม่ต้องมอบฉันทะก็ได้ โดยให้หัวหน้าคณะผู้จับส่งหลักฐานแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับผู้รับเงินรางวัลทุกคนและวิธีการขอรับเงินรางวัลแนบมาด้วย

กรณีที่มีการมอบฉันทะให้หัวหน้าผู้จับกุมเป็นผู้รับมอบฉันทะทั้งเงินสินบนและเงินรางวัล การยื่นคำขอรับเงินสินบนและเงินรางวัลหัวหน้าผู้จับกุมในฐานะผู้รับมอบฉันทะรับเงินสินบนและเงินรางวัลจะต้องเป็นบุคคลเดียวกัน

หลักเกณฑ์การจ่ายเงินสินบนเงินรางวัล

การจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติดจ่ายใน 2 ลักษณะ คือ จ่ายตามปริมาณยาเสพติดและอัตรา การจ่ายของตัวยาแต่ละชนิด และจ่ายเงินเพิ่ม การจ่ายเงินเพิ่มแยกออกเป็น 4 กรณีคือ จ่ายตามข้อหาหรือฐาน ความผิด จ่ายกรณีทำลายแหล่งผลิตหรือโรงงานผลิต จ่ายกรณีเจ้าพนักงานได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต และ จ่ายกรณีพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนขยายผลจนได้นายทุนหรือยาเสพติดเพิ่มขึ้น การจ่ายเงินตาม ปริมาณยาเสพติดและการจ่ายเงินเพิ่ม มีหลักเกณฑ์การจ่ายดังนี้

- **การจ่ายตามปริมาณยาเสพติด** เป็นการคำนวณจ่ายโดยพิจารณาตามปริมาณยาเสพติดและอัตรา การจ่ายเงินสินบนเงินรางวัล โดยวิธีการคำนวณ ดังนี้

ปริมาณยาเสพติด X อัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัล
--

ปริมาณยาเสพติด ได้แก่ ปริมาณยาเสพติดของกลางที่บริสุทธิ์ตามรายงานสถานตรวจพิสูจน์ของ สำนักงาน ป.ป.ส. กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เช่น กรณีกัญชาจะจ่ายเฉพาะ ขณะจับ เป็นกัญชาส่วนที่แห้งและใช้เสพได้หรือ ถ้าเป็นเมทแอมเฟตามีนจะจ่ายได้ทั้งชนิดผงและชนิดเม็ด เป็นต้น

อัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัล ได้แก่ อัตราที่รัฐมนตรีประกาศไว้ด้วยความเห็นชอบจาก กระทรวงการคลัง

ยกตัวอย่าง อัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลยาเสพติดประเภทเฮโรइन กรัมละ 10 บาท ถ้าเฮโรइनที่จับกุมได้มีปริมาณสารบริสุทธิ์เฮโรइनไฮโดรคลอไรด์ 1,000 กรัม สามารถคำนวณเพื่อจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลตามปริมาณยาเสพติดได้จำนวน 10,000 บาท

อย่างไรก็ดี การจ่ายตามปริมาณยาเสพติดประเภทต่างๆ แบ่งพิจารณาได้ 2 กรณี คือ

1.1 กรณีคำนวณตามปริมาณยาเสพติดเป็นเงินไม่เกิน 1,000 บาท (คดีรายย่อย)

ได้แก่ กรณีที่ผลลัพธ์ของปริมาณยาเสพติดคูณด้วยอัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลเป็นเงินไม่เกิน 1,000 บาท ให้จ่ายตามดุลพินิจของคณะกรรมการเงินสินบนเงินรางวัล ทั้งนี้ไม่เกิน 1,000 บาท และจะจ่ายได้ต่อเมื่อ

ก. จับได้ผู้ต้องหาและยาเสพติดของกลาง

ข. พนักงานอัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหา

ข้อยกเว้น ไม่จ่ายคดีฐานเสพติดงา, สารระเหย และพืชกระท่อม

1.2 กรณีคำนวณตามปริมาณยาเสพติดเป็นเงินเกินกว่า 1,000 บาท (คดีรายใหญ่)

ได้แก่ กรณีที่ผลลัพธ์ของปริมาณยาเสพติดคูณด้วยอัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลเป็นเงินเกินกว่า 1,000 บาท และจะจ่ายได้ใน 3 กรณี คือ

กรณีแรก ให้จ่ายตามผลลัพธ์ของปริมาณยาเสพติดคูณด้วยอัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลและสามารถยื่นคำขอได้ 2 ครั้งคือ ครั้งแรกและครั้งหลังได้ และจะจ่ายได้ต่อเมื่อ

ก. จับได้ผู้ต้องหาและยาเสพติดของกลาง

ข. เมื่อพนักงานอัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหา หรือจ่ายครั้งแรกก่อนพนักงานอัยการสั่งฟ้อง ก็ได้กรณีที่สอง ให้จ่ายตามผลลัพธ์ของปริมาณยาเสพติดคูณด้วยอัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลแต่ต้องยื่นคำขอเพียงครั้งเดียว และจะจ่ายได้ต่อเมื่อ

ก. ผู้ต้องหาเสียชีวิตขณะจับหรือภายหลังและยึดได้ยาเสพติดของกลาง

ข. พนักงานอัยการสั่งยุติการดำเนินคดี

กรณีที่สาม ให้จ่ายเพียงกึ่งหนึ่งของผลลัพธ์ของปริมาณยาเสพติดคูณด้วยอัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัล และจะจ่ายได้ต่อเมื่อ

ก. ยึดได้เฉพาะยาเสพติดของกลาง หรือจับได้ผู้ต้องหาและยาเสพติดของกลาง

ข. พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องหรือสั่งยุติการดำเนินคดี

การจ่ายตามปริมาณยาเสพติด ถ้ามีผู้แจ้งความนำจับ เจ้าพนักงานจะได้รับเงินรางวัลร้อยละ ๓๕ ของเงินสินบน ถ้าไม่มีผู้แจ้งความนำจับให้จ่ายเงินรางวัลตามเกณฑ์การจ่ายเงินสินบน

- การจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลเพิ่ม

นอกจากจะพิจารณาจ่ายตามปริมาณยาเสพติดของกลางแล้ว หากศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดหรือพนักงานอัยการสั่งฟ้องจำเลย (แล้วแต่กรณี) ฐานความผิดข้อหาใดก็สามารถพิจารณาจ่ายตามฐานความผิด (หรือเรียกว่า “เงินเพิ่ม”) ได้อีก สำหรับฐานความผิดข้อหาที่ระบียบฯ นี้ให้พิจารณาจ่ายเงินเพิ่มได้ใน 4 กรณี คือ

1. การจ่ายเงินเพิ่มตามข้อหาหรือฐานความผิด มีหลักเกณฑ์ดังนี้

1.1 คดียาเสพติดที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลยฐานผลิต (ไม่รวมการแบ่งบรรจุหรือรวมบรรจุ) และ

1.1.1 ของกลางเป็นยาเสพติดประเภท 1,2,4 หรือ วัตถุออกฤทธิ์ประเภท 1,2 คดีหนึ่งไม่เกิน 100,000 บาท

1.1.2 ของกลางเป็นยาเสพติดประเภท 5 คดีหนึ่งไม่เกิน 50,000 บาท

1.1.3 ของกลางเป็นสารเคมีหรือวัตถุควบคุมคดีหนึ่งไม่เกิน 30,000 บาท

1.2 พนักงานอัยการสั่งฟ้องจำเลยข้อหาจำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย ผลิตโดยการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุ สมคบ คดีหนึ่งไม่เกิน 5,000 บาท

1.3 พนักงานอัยการสั่งฟ้องจำเลยข้อหานำเข้า ส่งออก หรือพยายามส่งออก คดีหนึ่งไม่เกิน 10,000 บาท

การจ่ายตามฐานความผิด ถ้ามีผู้แจ้งความนำจับ เงินสินบนเพิ่มเงินรางวัลเพิ่มแบ่งครึ่งเท่านั้น
ถ้าไม่มีผู้แจ้งความนำจับให้จ่ายตามเกณฑ์การจ่ายเงินสินบนเพิ่ม

2. การจ่ายเงินเพิ่มกรณีทำลายแหล่งผลิตหรือโรงงานผลิต ได้แก่ การตัดฟันทำลายไร่กัญชา การทำลายแหล่งผลิตเฮโรอีน การทำลายแหล่งผลิตเมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) เป็นต้น ในการจ่ายในกรณีทำลายแหล่งผลิตหรือโรงงานผลิต ต้องมีเงื่อนไขในการจ่าย ดังนี้

2.1 พื้นที่ปฏิบัติการต้องเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ประเภท 2 ประเภท 5 และเป็นวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภท 1 ประเภท 2

2.2 การกำหนดอัตราการจ่ายให้จ่ายตามดุลพินิจของคณะอนุกรรมการ และโดยความเห็นชอบของประธาน ป.ป.ส. โดยกำหนดอัตราพื้นที่ละไม่เกิน 100,000 บาท โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของภูมิประเทศที่ปฏิบัติการและปริมาณยาเสพติด

2.3 กรณีพื้นที่ปฏิบัติการยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ได้แก่ กัญชา ต้องจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบชั่งน้ำหนักยาเสพติดของกลาง ตามแบบ ป.ป.ส. 6 – 25 และแบบ ป.ป.ส. 6 – 26 และแต่งตั้งกรรมการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 3 คน โดยมีผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมเป็นกรรมการด้วย

3. การจ่ายในกรณีเงินรางวัลพิเศษเฉพาะตัว

การจ่ายเงินรางวัลพิเศษเฉพาะตัวในกรณีเจ้าพนักงานได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจะจ่ายได้ในกรณีดังต่อไปนี้

3.1 เจ้าพนักงานได้รับอันตรายขณะสืบสวนหรือจับผู้กระทำความผิดกฎหมายในคดีอาญาเสด็จ

3.2 ไม่เคยขอรับหรือได้รับเงินทำขวัญตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทำขวัญข้าราชการ การและลูกจ้าง

3.3 การจ่ายในกรณีเจ้าพนักงานเสียชีวิตหรือได้รับอันตราย ให้จ่ายตามดุลพินิจของคณะกรรมการ ดังนี้

3.3.1 เสียชีวิตหรือทุพพลภาพจนต้องออกจากราชการ ไม่เกินคนละ 200,000 บาท

3.3.2 รับอันตรายสาหัสจนเสียอวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใด ไม่เกินคนละ 100,000 บาท

3.3.3 รับอันตรายเป็นบาดเจ็บถาวร หรืออันตรายสาหัสต้องรักษาเกินกว่า 20 วัน ไม่เกินคนละ 40,000 บาท

4. การจ่ายเงินรางวัลเพิ่มพนักงานสอบสวน

การจ่ายเงินรางวัลเพิ่ม พนักงานสอบสวนจะจ่ายได้ในกรณีเจ้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีอาญาเสด็จได้ทำการสอบสวนขยายผลจนสามารถจับได้ผู้ต้องหาซึ่งเป็นนายทุน ผู้ผลิต ผู้นำเข้าหรือส่งออก หรือผู้ค้ายาเสพติด หรือยึดได้ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ 100 กรัมขึ้นไป ไม่เกินคนละ 2,000 บาท

การจ่ายเงินรางวัลเพิ่มจะจ่ายเช่นเดียวกับการจ่ายเงินสินบนเพิ่ม หากไม่มีผู้แจ้งความนำจับ ผู้จับกุมจะได้รับเงินรางวัลเพิ่มทั้งหมด

การคำนวณเพื่อจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล (กรณีตัวอย่าง)

1. คดีที่มีผู้แจ้งความนำจับ

คดีที่จับผู้ต้องหาได้และได้ของกลางเป็นเฮโรอีนที่มีปริมาณสารบริสุทธิ์ 1,000 กรัม และพนักงานอัยการสั่งฟ้องขอหาครอบครองเพื่อจำหน่ายจะพิจารณาคำนวณเพื่อจ่ายเงินสินบนเงินรางวัล ได้ดังนี้

		เงินสินบน	เงินรางวัล
ปริมาณยาเสพติด เฮโรอีน 1,000 กรัม	1,000 x 10	10,000 บาท	3,500 บาท
ฐานความผิด ครอบครองเพื่อจำหน่าย (เงินเพิ่ม)	(ไม่เกิน) 5,000 บาท	(ไม่เกิน) 5,000 บาท	(ไม่เกิน) 5,000 บาท
	รวมเป็นเงิน (ไม่เกิน)	12,500 บาท	6,000 บาท

2. คดีที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับ

คดีจับผู้ต้องหาได้ และได้ของกลางเป็นเฮโรอีนที่มีปริมาณสารบริสุทธิ์ 1,000 กรัม และพนักงานอัยการสั่งฟ้องขอหาครอบครองเพื่อจำหน่าย จะพิจารณาจ่ายได้เฉพาะเงินรางวัล ดังนี้

		เงินสินบน	เงินรางวัล
ปริมาณยาเสพติด เฮโรอีน 1,000 กรัม	1,000 x 10	-	10,000 บาท
ฐานความผิด ครอบครองเพื่อจำหน่าย (เงินเพิ่ม)	(ไม่เกิน) 5,000 บาท	-	(ไม่เกิน) 5,000 บาท
	รวมเป็นเงิน (ไม่เกิน)	-	15,000 บาท

เมื่อสำนักงาน ป.ป.ส. ได้รับคำขอรับเงินสินบนเงินรางวัลแล้ว จะพิจารณาเสนอต่อคณะกรรมการเงินสินบนเงินรางวัลเพื่อพิจารณา จากนั้นจะได้ทำหนังสือแจ้งมติของคณะกรรมการไปยังหน่วยงานผู้ยื่นคำขอ และเมื่อดำเนินการเบิกจ่ายตามวิธีการงบประมาณเสร็จแล้ว สำนักงาน ป.ป.ส. จะนำเงินที่คณะกรรมการพิจารณาจ่ายนั้นเข้าบัญชีธนาคารกรุงไทย ประเภท ออมทรัพย์ สาขาและเลขบัญชีที่ผู้ขอแจ้งมา เว้นแต่ผู้ยื่นคำขอประสงค์จะรับเช็คด้วยตนเอง

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการภาค 1 – 9 คดีที่ยาเสพติดของกลางเป็นแอมเฟตามีนหรือเมทแอมเฟตามีนชนิดเม็ด ไม่เกิน 500 เม็ด หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน 50 กรัม และเป็นคำขอของหน่วยงานสังกัดราชการส่วนภูมิภาคระดับจังหวัดในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 1 – 9 ให้ยื่นคำขอต่อตำรวจภูธรภาค 1 – 9 แล้วแต่กรณี

4. หลักฐานการขอรับเงินสินบนเงินรางวัล

การพิจารณาจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลจะพิจารณาจากเอกสารหลักฐานของทางราชการและเป็นไปตามแบบที่สำนักงาน ป.ป.ส. กำหนด เอกสารหลักฐานและแบบที่สำนักงาน ป.ป.ส. กำหนดให้ประกอบการยื่นคำขอทั้งเงินสินบนเงินรางวัลโดยแยกการส่งเอกสารหลักฐานและแบบที่กำหนด ดังนี้

1. กรณีคำนวณตามปริมาณยาเสพติดไม่เกิน 1,000 บาท (คดีรายย่อย)

1.1 แบบ ป.ป.ส. 6 – 23

1.2 แบบ ป.ป.ส. 6 – 24

2. กรณีคำนวณตามปริมาณยาเสพติดเกินกว่า 1,000 บาท (คดีรายใหญ่)

2.1 แบบคำขอรับเงินรางวัล ได้แก่ แบบ ป.ป.ส. 6 – 23, แบบ ป.ป.ส. 6 – 28 และแบบ ป.ป.ส. 6 – 29

2.2 สำเนาบันทึกจับกุม

2.3 สำเนาผลวิเคราะห์ (การตรวจพิสูจน์)

2.4 สำเนาคำฟ้องของพนักงานอัยการ (เพื่อพิจารณาการจ่ายเงินเพิ่มตามฐานความคิด)

ถ้ามีผู้แจ้งความนำจับ ให้เพิ่มเติม แบบ ป.ป.ส. 6 – 21, แบบ ป.ป.ส. 6 – 22 และ แบบ ป.ป.ส. 6 – 27

3. กรณีคำขอรับเงินสินบนเงินรางวัลฐานผลิต

3.1 เหมือนคดีรายใหญ่ (ก. – ค.) และ

3.2 แบบ ป.ป.ส. 6 – 24 (รับรองผลคดีถึงที่สุด) และสำเนาคำพิพากษาถึงที่สุด

ถ้ามีผู้แจ้งความนำจับ ให้เพิ่มเติม แบบ ป.ป.ส. 6 – 21, แบบ ป.ป.ส. 6 – 22 และแบบ ป.ป.ส. 6 – 27

4. กรณีคำขอรับเงินสินบนเงินรางวัลการทำลายแหล่งผลิตหรือโรงงานผลิต

4.1 เหมือนคดีรายใหญ่ (ก. – ค.) และคำพิพากษาที่เกี่ยวข้อง

4.2 กรณีการตัดฟันทำลายไร่กัญชาเหมือนคดีรายใหญ่ (ก. – ค.) และให้เพิ่มเติมแบบ ป.ป.ส. 6 – 25 และแบบ ป.ป.ส. 6 – 26

4.3 สำเนารายงานการตรวจอุปกรณ์การผลิต (กรณีทำลายแหล่งผลิตเฮโรอีน, ยาบ้า เป็นต้น)

4.4 แผนปฏิบัติงาน

4.5 รูปถ่าย (ถ้ามี)

ถ้ามีผู้แจ้งความนำจับ ให้เพิ่มเติม แบบ ป.ป.ส. 6 – 21, แบบ ป.ป.ส. 6 – 22 และแบบ ป.ป.ส. 6 – 27

5. กรณีคำขอรับเงินรางวัลเพิ่มเฉพาะตัว

5.1 คำขอรับเงินรางวัล

5.2 คำรับรองของผู้บังคับบัญชาที่ส่งให้ไปปฏิบัติการในการจับกุม

5.3 ใบรับรองของสถานพยาบาลที่กระทรวงสาธารณสุขรับรอง หรือใบมรณะบัตร

5.4 รูปถ่าย (ถ้ามี) และหลักฐานอื่นที่คณะกรรมการเห็นสมควร

5. การยื่นคำขอและระยะเวลาในการยื่นคำขอ

1. การยื่นคำขอ

การยื่นคำขอให้ยื่นผู้บังคับบัญชาเพื่อทำการตรวจสอบก่อนแยกยื่นในแต่ละส่วนราชการที่สังกัดตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1.1 ในส่วนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ยื่นต่อผู้บังคับบัญชาตำรวจขึ้นไป ส่วนราชการอื่นให้ยื่นต่ออธิบดีหรือเทียบเท่าก่อนเสนอไปยังสำนักงาน ป.ป.ส.

1.2 ในส่วนภูมิภาค ส่วนราชการในสังกัดส่วนราชการภูมิภาคระดับจังหวัด และยื่นต่อไปยังสำนักงานตำรวจภูธรภาค หรือสำนักงาน ป.ป.ส. (แล้วแต่กรณี) สำหรับฝ่ายทหาร ให้ยื่นต่อผู้บังคับการกรมหรือเทียบเท่าก่อนเสนอไปยังสำนักงาน ป.ป.ส.

2. ระยะเวลาในการยื่นคำขอ

การยื่นคำขอรับเงินสินบนเงินรางวัลสามารถขอครั้งเดียวหรือสองครั้ง (ครั้งแรก ครั้งหลัง)แล้วแต่กรณี แต่จะต้องไม่พ้นระยะเวลาที่กำหนด โดยแยกยื่นคำขอตามลักษณะของการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลตามปริมาณยาเสพติดและจ่ายเงินเพิ่ม ดังนี้

2.1 การยื่นคำขอตามปริมาณยาเสพติด สามารถขอครั้งแรกโดยยื่นคำขอภายใน 90 วัน นับแต่วันจับกุม สำหรับครั้งหลังให้ยื่นได้พร้อมกับการยื่นคำขอตามฐานความผิด (ตามข้อ 2.2)

2.2 การยื่นคำขอตามฐานความผิดสามารถยื่นได้ครั้งเดียวโดยยื่นภายใน 180 วันนับแต่วันที่พนักงานอัยการมีคำสั่งหรือศาลพิพากษาถึงที่สุด (แล้วแต่กรณี) ดังนี้

2.2.1 การยื่นคำขอรับเงินสินบนเพิ่มฐานผลิต ให้ยื่นภายใน 180 วัน นับแต่วันที่มียาพิพากษาถึงที่สุด

2.2.2 การขอรับเงินรางวัลเพิ่มพนักงานสอบสวน ให้ยื่นภายใน 180 วัน นับแต่วันที่จับผู้ต้องหาหรือยึดได้ยาเสพติดของกลาง

2.2.3 การขอรับเงินรางวัลเพิ่มเฉพาะตัว ให้ยื่นภายใน 180 วัน นับแต่วันที่เจ้าพนักงานเสียชีวิตหรือได้รับอันตราย

บทที่ 4

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อต้องการทราบถึงความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด และรวมถึงผลของการแก้ไขปัญหามารยาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด โดยการใช้มาตรการเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด ซึ่งจะกล่าวถึงกระบวนการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด เฉพาะในเขตกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ถึง 9 บก.สปป. และ บข.ปส. รวมทั้งสิ้นจำนวน 162 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด เฉพาะในเขตกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ถึง 9 บก.สปป. และ บข.ปส. โดยจะทำการศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการทอแบบสอบถาม จำนวน 162 ชุด และนำมาสรุปผลการวิจัย

3. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาเฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติดเท่านั้น โดยจะทำการทอแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด และขอรับเงินรางวัลคดียาเสพติด กับกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด และไม่ได้ขอรับเงินรางวัลคดียาเสพติดในสังกัดตำรวจนครบาล 1-9, บข.ปส., บก.สปป. เนื่องจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีประสบการณ์และปฏิบัติหน้าที่โดยตรงในการป้องกันและปราบปราม ผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (DOCUMENTARY RESEARCH) โดยค้นคว้าเอกสาร กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (SURVEY RESEARCH) โดยการแจกแบบสอบถาม (QUESTIONNAIRE) ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด

ยาเสพติด ในสังกัดตำรวจนครบาล 1 –9 บข.ปส. บก.สปพ. โดยผู้วิจัยเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้สามารถอ้างอิงถึงประชากรทั้งหมดได้ เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจในกลุ่มตัวอย่างที่เลือกนั้นอยู่ในพื้นที่ที่มีสถิติการจับกุมคดียาเสพติดมากที่สุดของประเทศในปี พ.ศ. 2547 โดยการสุ่มตัวอย่าง แล้วถึงดำเนินการรวบรวมข้อมูลและแปรผลสถิติเพื่อให้ทราบถึงผลการวิจัย

5. เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ ตำแหน่ง หน่วยงาน ที่สังกัด อายุราชการ ระยะเวลาการทำงานเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติด

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติดเกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการทุจริตของเจ้าหน้าที่โดยการใช้จ่ายมาตรการเงินสินบนเงินรางวัล

ตอนที่ 4 เป็นข้อมูลเสนอแนะอื่น ๆ

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้รับผิดชอบใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นสอบถามเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ที่มีหน้าที่สืบสวนจับกุม โดยการลงไปในพื้นที่ของกองบัญชาการตำรวจนครบาล 1-9 บก.สปพ. และ บข.ปส. ส่วนหนึ่งและเป็นการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์อีกส่วนหนึ่ง จำนวนทั้งสิ้น 162 ชุด

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บและรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ผู้วิจัยก็จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปเพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 และเพื่อให้ทราบถึงมาตรการเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติดที่มีผลต่อการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐในคดียาเสพติด โดยศึกษาวิเคราะห์จากการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนจับกุมคดียาเสพติด

บทที่ 5

การสำรวจความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อนำความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรเหล่านั้นมาวิเคราะห์ถึงการมองปัญหาและความคิดเห็นในภาพรวม

ลักษณะและปริมาณกลุ่มตัวอย่างประชากร

ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ที่เคย ไม่เคยได้รับเงินสินบนเงินรางวัล และไม่เคยได้รับเงินสินบนเงินรางวัล

แบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1

สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ ตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด อายุราชการ ระยะเวลาที่ทำงานเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติด รวม 7 ข้อ

ตอนที่ 2

สอบถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 รวม 5 ข้อ

ตอนที่ 3

สอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตในคดียาเสพติด โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 เป็นการสอบถามว่า ผู้ตอบแบบสอบถามพบเห็นว่ามีปัญหาการทุจริตในการดำเนินคดียาเสพติดเกิดขึ้นหรือไม่ และเกิดขึ้นในขั้นตอนใดรวม 5 ข้อ

3.2 เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตในคดียาเสพติด รวม 10 ข้อ

ตอนที่ 4

สอบถามเพื่อทราบข้อเสนอแนะในภาพรวม โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามาตรการเงินสินบนเงินรางวัล ซึ่งเป็นการถามแบบปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นในเชิงเสนอแนะได้อย่างเต็มที่

สรุปผลการตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 95 เป็นเพศชาย และร้อยละ 5 เป็นเพศหญิง

2. อายุ

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 80.9 อายุระหว่าง 35-56 ปี และร้อยละ 19.2 อายุระหว่าง 23-34 ปี

3. การศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 85.2 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงระดับปริญญาตรี และร้อยละ 14.8 ระดับปริญญาโท

4. สถานภาพการสมรส

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 65.6 มีสถานภาพสมรส และร้อยละ 34.4 เป็นโสด หรือหม้ายหรือหย่าร้าง

5. รายได้

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 76.4 มีรายได้ต่อเดือน ระหว่าง 10,001-20,000 บาท หรือมากกว่า และร้อยละ 23.6 มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท

6. ตำแหน่ง

ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 42.9 เป็นข้าราชการชั้นประทวน และร้อยละ 57.2 เป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตร

7. การเคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 60.8 เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล และร้อยละ 39.2 ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล

จากข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในตอนที่ 1 พอสรุปได้ว่า

กลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 35-56 ปี มีระดับการศึกษาระหว่างระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงปริญญาตรี มีสถานภาพการสมรส มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด

**ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดี
ยาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546**

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล
เปรียบเทียบกับที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลพบว่า มีความแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงิน
รางวัล ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล (เคยขอ) กับกลุ่มที่ไม่เคยขอรับเงิน
สินบนเงินรางวัล (ไม่เคยขอ)

ข้อ	ข้อความที่เป็นสาระสำคัญของ ระเบียบฯ	ใช่		ไม่แน่ใจ		ไม่ใช่	
		เคยขอ	ไม่เคยขอ	เคยขอ	ไม่เคย ขอ	เคยขอ	ไม่เคย ขอ
1	เงินสินบนในคดียาเสพติด หมายถึง เงินที่จ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับ หรือสายลับ	92.6	68.9	4.2	23.0	3.2	8.2
2	เงินรางวัลในคดียาเสพติด หมายถึง เงินที่จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้สืบสวน จับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด	94.7	83.6	4.2	11.5	1.1	4.9
3	เงินรางวัลให้จ่ายตามหลักเกณฑ์และ เงื่อนไข ดังนี้ (1) คดีที่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้ จ่ายเงินรางวัลร้อยละสามสิบห้าของ จำนวนเงินสินบน (2) คดีที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้ จ่ายเงินรางวัลตามเกณฑ์การจ่ายเงิน สินบน	46.8	35.0	52	61.7	1.1	3.3
4	การยื่นคำขอรับเงินสินบนเงินรางวัล ให้ยื่นคำขอต่อผู้บังคับการตำรวจขึ้น ไป	59.6	39.3	26.6	55.9	13.8	6.8
5	การยื่นคำขอรับเงินสินบนและหรือ เงินรางวัลให้ยื่นภายในกำหนด 180 วัน นับแต่วันที่อัยการมีคำสั่ง ฟ้อง	65.3	35.6	29.5	59.3	5.3	5.1
ค่าเฉลี่ย		71.8	52.4	23.3	42.5	4.9	5.1

จากข้อมูลในตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัล คดียาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 ดีกว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลทุกข้อ กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล ร้อยละ 71.8 สามารถตอบแบบสอบถามที่เป็นสาระสำคัญของระเบียบได้อย่างถูกต้อง ในขณะที่กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลสามารถตอบแบบสอบถามได้ถูกต้องเพียงร้อยละ 52.4 และไม่มีความมั่นใจในองค์ความรู้ที่สอบถามถึงร้อยละ 42.5 ซึ่งน่าจะเชื่อว่าการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลแก่ผู้ปฏิบัติงานสืบสวนจับกุมคดียาเสพติดให้มากขึ้น อาจทำให้การใช้สิทธิขอรับเงินสินบนเงินรางวัลมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถใช้มาตรการนี้เป็นทั้งเครื่องกระตุ้นให้มีการปราบปรามยาเสพติด และยังเป็นการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในคดียาเสพติดได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนคำขอรับเงินสินบนเงินรางวัลในช่วงที่ผ่านมาที่มีการขอรับเงินสินบนเงินรางวัลค่อนข้างน้อย คือ คิดเป็นเพียงร้อยละ 16.7 ของจำนวนคดีที่จับกุมทั้งหมด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 เปรียบจำนวนคดียาเสพติดที่จับกุมกับจำนวนคดีที่ขอรับเงินสินบนเงินรางวัล ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547

ปี	จำนวนคดีจับกุม	จำนวนคดีที่ขอรับเงินฯ	จำนวนคดีที่ไม่ขอรับเงินฯ
2543	222,614 (100%)	12,957 (5.8%)	209,657 (94.2%)
2544	207,447 (100%)	50,015 (24.1%)	157,432 (75.9%)
2545	213,175 (100%)	35,357 (16.5%)	177,818 (83.5%)
2546	102,333 (100%)	27,801 (27.2%)	74,532 (72.8%)
2547	53,217 (100%)	7,562 (14.2%)	45,655 (85.8%)
รวม	798,786 (100%)	133,692 (16.7%)	665,094 (83.3%)

ที่มา : สำนักปราบปรามยาเสพติดและกองกฎหมายและคดียาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส.

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนที่อาจมีปัญหาด้านการทุจริตในการดำเนินคดียาเสพติด

3.1 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนที่อาจมีปัญหาด้านการทุจริตในการดำเนินคดียาเสพติด

ในตอนนี้เป็นการสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล และผู้ที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล เพื่อเปรียบเทียบว่าเคยพบเห็นการทุจริตในคดียาเสพติดเกิดขึ้นในขั้นตอนใด โดยสอบถามเฉพาะในขั้นตอนที่อยู่ใกล้ชิดกับการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผลการตอบแบบสอบถามปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบขั้นตอนที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการทุจริตในคดียาเสพติด

ข้อ	ข้อความที่เป็นสาระสำคัญของระเบียบฯ	ไม่มีปัญหา		ไม่แน่ใจ		มีปัญหา	
		เคยขอ	ไม่เคยขอ	เคยขอ	ไม่เคยขอ	เคยขอ	ไม่เคยขอ
1	ในชั้นสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อทราบถึงผู้กระทำผิดกฎหมายยาเสพติด	64.2	59.0	29.5	36.1	6.3	4.9
2	ในชั้นการจับกุมตัวผู้กระทำผิดกฎหมายยาเสพติด	62.1	50.8	29.5	39.3	8.4	9.8
3	ในชั้นการแจ้งข้อกล่าวหาแก่ตัวผู้กระทำผิดกฎหมายยาเสพติด	62.1	59.0	34.7	36.1	3.2	4.9
4	ในชั้นการรวบรวมพยานหลักฐานและของกลางในคดียาเสพติด	60.2	49.2	36.6	41.0	3.2	9.8
5	ในชั้นสอบสวนผู้กระทำผิดกฎหมายยาเสพติด	52.6	38.3	40.0	48.3	9.7	13.3
ค่าเฉลี่ย		60.2	51.4	34.0	40.0	5.8	8.6

จากข้อมูลในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลร้อยละ 60.2 ไม่เคยพบเห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตในการดำเนินคดียาเสพติด และร้อยละ 34.0 ไม่แน่ใจว่ามีการทุจริตในการดำเนินคดียาเสพติด ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลร้อยละ 51.4 ไม่เคยพบเห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตในการดำเนินคดียาเสพติด และร้อยละ 40.0 ไม่แน่ใจว่ามีการทุจริตในการดำเนินคดียาเสพติด ซึ่งอาจอนุมานได้ว่าการที่เจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุมได้รับเงินรางวัลมีส่วนช่วยทำให้ไม่มีการทุจริตในคดียาเสพติด อย่างไรก็ตามเนื่องจากการทุจริตมักจะหาพยานหลักฐานมายืนยันได้ยาก การระบุว่ามีการทุจริตของทั้งสองกลุ่มเพียงร้อยละ 5.8-8.6 เท่านั้น ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 34-40 ของทั้งสองกลุ่มจึงยังคงแต่เป็นการคาดคะเนอย่างไม่แน่ใจเท่านั้น

3.2 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการเงินสินบนเงินรางวัลที่มีผลต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหการทุจริตในคดียาเสพติด

ในตอนนี้เป็นการสอบถามเพื่อเปรียบเทียบข้อคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติดว่ามีผลต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหการทุจริตในคดียาเสพติดอย่างไร หรือไม่ ซึ่งผลการสอบถามข้อคิดเห็นปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการเงินสินบนเงินรางวัลที่มีผลต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตในคดีอาชญากรรม

ข้อ	คำถาม	ใช่		ไม่แน่ใจ		ไม่ใช่	
		เคยขอ	ไม่เคยขอ	เคยขอ	ไม่เคยขอ	เคยขอ	ไม่เคยขอ
1	ในการดำเนินคดีอาชญากรรมส่วนใหญ่ ผู้ต้องหาพยายามที่จะวิ่งเต้นให้ประโยชน์เป็นทรัพย์สินแก่เจ้าหน้าที่ เพื่อให้ตนไม่ถูกดำเนินคดีหรือถูกดำเนินคดีแต่ถูกลงโทษสถานเบา	67.4	61.3	25.3	25.8	7.4	12.9
2	นักค้ายาเสพติดยินยอมจ่ายเงินแก่เจ้าหน้าที่จำนวนมาก เพราะต้องการแลกกับการมีอิสรภาพเพื่อจะได้กลับไปค้ายาเสพติดหาเงินทดแทนจำนวนเงินที่ตนต้องเสียไป	71.6	65.6	23.2	27.9	5.3	6.6
3	หากไม่มีการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัล อาจทำให้เจ้าหน้าที่มีการทุจริตในการปฏิบัติงาน	48.4	36.1	37.9	39.3	13.7	24.6
4	การให้เงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ จะทำให้เจ้าหน้าที่ไม่แสวงหาประโยชน์ในคดีอาชญากรรม	58.9	56.5	35.8	27.4	5.3	16.1
5	อัตราค่าตอบแทนเงินสินบนเงินรางวัลมาก ย่อมทำให้การสืบสวนจับกุมมากขึ้น และการแสวงหาประโยชน์ในทางที่มีขอบเขตลดลง	72.6	62.3	21.1	23.0	6.3	14.8
6	คดีอาชญากรรมที่ไม่มีการขอรับเงินสินบนเงินรางวัล อาจมีการทุจริตของเจ้าหน้าที่มากกว่าคดีที่ขอรับเงินสินบนเงินรางวัล	27.7	26.2	50.0	47.5	22.3	26.2

ข้อ	คำถาม	ใช่		ไม่แน่ใจ		ไม่ใช่	
		เคยขอ	ไม่เคยขอ	เคยขอ	ไม่เคยขอ	เคยขอ	ไม่เคยขอ
7	การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่รู้ถึงสิทธิในเรื่องการได้รับเงินรางวัลจากการจับกุม จะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในคดีอาชญากรรมได้	72.6	66.1	24.2	25.8	3.2	8.1
8	หากไม่มีเงินสนับสนุนเงินรางวัล อาจทำให้เจ้าหน้าที่ปราบปรามอาชญากรรมปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เช่น เรียกเงินจากผู้ต้องหา หรือผู้กระทำความผิด	54.7	46.8	33.7	33.9	11.6	19.4
9	การมีมาตรการตรวจสอบ กำกับติดตาม การสืบสวน จับกุม สอบสวน คดีอาชญากรรมอย่างเข้มแข็งจริงจังและต่อเนื่อง จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตในคดีอาชญากรรมได้มากกว่าการใช้มาตรการเงินสนับสนุนเงินรางวัล	47.9	53.3	42.6	36.7	9.6	10.0
10	เงินสนับสนุนเงินรางวัลคดีอาชญากรรม ช่วยทำให้การปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย เพราะเจ้าหน้าที่มีกำลังใจทำงาน	83.2	74.2	11.6	16.1	5.3	9.7
ค่าเฉลี่ย		60.5	54.8	30.5	30.3	9.0	14.9

จากข้อมูลในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญว่า มาตรการเงินสนับสนุน เงินรางวัล มีผลต่อการปราบปรามอาชญากรรมและป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตในการดำเนินคดีอาชญากรรม ซึ่งอาจจำแนกในรายละเอียดได้ ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยขอรับเงินสนับสนุนเงินรางวัล ร้อยละ 67.4 เห็นว่าผู้ต้องหาคดีอาชญากรรมพยายามที่จะวิ่งเต้นให้สนับสนุนแก่เจ้าหน้าที่ และผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยขอรับเงินสนับสนุนเงินรางวัล ร้อยละ 61.3 ก็มีความเห็นในทำนองเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าการทุจริตในคดีอาชญากรรมอาจเกิดขึ้นได้ง่าย

2. ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล ร้อยละ 71.6 เห็นว่า นักค้ายาเสพติดยินยอมที่จะจ่ายสินบนให้แก่เจ้าหน้าที่เพื่อแลกกับการมีอิสรภาพ เพื่อจะได้กลับไปค้ายาเสพติดอีก ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลร้อยละ 65.6 ก็มีความเห็นในทำนองเดียวกัน ดังนั้นมาตรการในการป้องกันการทุจริตในคดียาเสพติดจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีไว้

3. ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล ร้อยละ 48.4 เห็นว่า หากไม่มีมาตรการเงินสินบนเงินรางวัล อาจทำให้เจ้าหน้าที่มีการทุจริตในการปฏิบัติงาน แต่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล ร้อยละ 39.3 ตอบอย่างไม่มั่นใจว่ามาตรการเงินสินบนเงินรางวัลจะป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการทุจริตในคดียาเสพติดได้

4. ต่อคำถามว่าการให้เงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ไม่แสวงหาประโยชน์ในคดียาเสพติดหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล และที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล ตอบแบบสอบถามในทำนองเดียวกันว่าเห็นด้วย ร้อยละ 58.9 และ 56.5 ตามลำดับ

5. ต่อคำถามที่ว่าอัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลมาก ย่อมจะทำให้การสืบสวนจับกุมมากขึ้นและการแสวงหาประโยชน์ในทางที่มีขอบเขตลดลงด้วยนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล และที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล เห็นด้วยค่อนข้างมาก คือ ร้อยละ 72.6 และ 62.3 ตามลำดับ

6. สำหรับคำถามที่ว่าคดียาเสพติดที่ไม่มีการขอรับเงินสินบนเงินรางวัล อาจมีการทุจริตของเจ้าหน้าที่มากกว่าคดีที่ขอรับเงินสินบนเงินรางวัลนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งกลุ่มที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลและกลุ่มที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลตอบอย่างไม่มั่นใจในสัดส่วนที่มากถึงร้อยละ 50 และ 47.5 ตามลำดับ ในขณะที่ทั้งสองกลุ่มตอบอย่างมั่นใจว่าคดียาเสพติดที่ไม่มีการขอรับเงินสินบนเงินรางวัล อาจมีการทุจริตมากกว่าคดีที่ขอรับเงินสินบนเงินรางวัลเพียงร้อยละ 27.7 และ 26.2 ตามลำดับ ดังนั้นจึงพอที่จะอนุมานได้ว่า คดียาเสพติดที่ไม่มีการขอรับเงินสินบนเงินรางวัลมีการทุจริตในการดำเนินคดียาเสพติดหรือไม่

7. ต่อคำถามที่ว่า การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่รู้ถึงสิทธิในเรื่องการได้รับเงินรางวัลจากการจับกุม จะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในคดียาเสพติดได้ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มมีเห็นด้วยค่อนข้างมากถึงร้อยละ 72.6 และ 66.1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามาตรการเงินสินบนเงินรางวัลในคดียาเสพติด จะต้องมีการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

8. ต่อคำถามที่ว่าหากไม่มีเงินสินบนเงินรางวัล อาจทำให้เจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลเห็นด้วยร้อยละ 54.7 และผู้ที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลเห็นด้วยร้อยละ 46.8 แต่ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นไม่แน่ใจว่าจะทำให้มีการทุจริตหรือไม่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 33.7 และ 33.9 ตามลำดับ

9. ต่อคำถามที่ว่านอกเหนือจากการมีมาตรการเงินสินบนเงินรางวัลแล้ว การใช้มาตรการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม การสืบสวน จับกุม สอบสวน คดียาเสพติดอย่างเข้มแข็ง จริงจังและต่อเนื่อง จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตในคดียาเสพติดได้มากกว่าหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มเห็นด้วยในระดับ

ปานกลางคือ ร้อยละ 47.9 และ 53.3 และตอบอย่างไม่แน่ใจว่าจะนำมาใช้ได้ในระดับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก คือ ร้อยละ 42.6 และ 36.7

10. ต่อคำถามที่ว่ามาตรการเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติด ช่วยทำให้การปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย เพราะเจ้าหน้าที่มีกำลังใจทำงาน ท่านเห็นด้วยหรือไม่นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มตอบเห็นด้วยในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 83.2 และ 74.2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มาตรการเงินสินบนเงินรางวัลในคดีอาญาเสพติดควรจะคงมีอยู่ เพื่อสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดและเป็นมาตรการทางอ้อมที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในคดีอาญาเสพติดได้อีกด้วย

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุมและยื่นคำขอรับเงินสินบนเงินรางวัล กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้สอบสวนจับกุมแต่ไม่ยื่นคำขอรับเงินสินบนเงินรางวัล

ไม่มีข้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปในภาพรวมได้ดังต่อไปนี้

1. การทุจริตคอร์รัปชัน ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของเจ้าหน้าที่แต่ละบุคคล และการปกครองดูแลของ ผู้บังคับบัญชา หากเจ้าหน้าที่มีจิตสำนึกที่ดีและผู้บังคับบัญชาดูแลเอาใจใส่ความเป็นอยู่ของผู้ใต้บังคับบัญชา ก็จะไม่เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

2. ผู้ปฏิบัติหน้าที่ส่วนใหญ่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเกือบทุกคนไม่เคยเรียกรับ เงิน หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างใดจากผู้ถูกจับกุม เพราะผู้ที่ทำงานในด้านนี้จะทำด้วยจิตวิญญาณความ เป็นตำรวจ

3. ควรจัดให้มีสวัสดิการ หรือให้ได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเพียงพอ ก็จะช่วยลดปัญหาการ ทุจริตคอร์รัปชันได้ และการให้สินบนนำจับก็เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจส่วนหนึ่งด้วย

4. ควรให้มีการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติดต่อไป เพราะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ให้กับเจ้าหน้าที่และควรมีการปราบปรามเจ้าหน้าที่ที่ทุจริตคอร์รัปชันอย่างจริงจัง

5. ควรกำจัดเจ้าหน้าที่ที่ประพฤติคนไม่เหมาะสมหรือมีพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชันออกไป

6. ขั้นตอนการเบิกเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติดยังมีความยุ่งยาก ซับซ้อน ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ สืบสวนจับกุมคดีอาญาเสพติดไม่ประสงค์จะยื่นขอรับเงินสินบนเงินรางวัล

7. กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำขอรับเงินสินบนเงินรางวัลคดีอาญาเสพติด ควรขยายหรือเพิ่ม ระยะเวลาออกไปอีก จากเดิมที่ให้ยื่นคำขอภายในกำหนด 180 วัน นับแต่วันที่อัยการมีคำสั่งฟ้อง

8. เงินรางวัลคดีอาญาเสพติดที่ยื่นขอมาควรนำมาแบ่งให้กับผู้สืบสวนจับกุมตามระเบียบฯ ไม่ควรมีการ เบียดบังเอาไป หรือเอาเปรียบข้าราชการชั้นผู้น้อย

9. ขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินสินบนเงินรางวัล ควรจะกระชับและรวดเร็วกว่าในปัจจุบัน

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

อาชญากรรมยาเสพติด มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากอาชญากรรมประเภทอื่นที่สำคัญ คือ นอกจากเป็นคดีที่มีความสลับซับซ้อน และมีการดำเนินงานเป็นขบวนการอย่างลับ ๆ แล้วยังเป็นอาชญากรรมที่มุ่งกระทำเพื่อหวังกำไรในการลักลอบค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะไม่มีผู้เสียหายแสดงตัว (Victimless Crime) ออกมาให้เห็นชัดเจน เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่างได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิด จึงเป็นการยากที่จะมีพยานหลักฐานมายืนยันว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินคดียาเสพติดอย่างไร หรือไม่

นอกจากนั้นมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน ซึ่งมีอยู่หลายมาตรการ ทั้งด้านการป้องกันและมาตรการด้านการปราบปราม ก็ยังไม่มี ความชัดเจนเพียงพอที่จะนำมาตราการใดมาใช้ จึงจะเหมาะสมต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในคดียาเสพติดอย่างได้ผล ดังนั้น การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้จึงเป็นการสำรวจความคิดเห็น โดยการสอบถามข้อมูลเบื้องต้น เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำมาตรการเงินสินบนเงินรางวัลมาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดว่ามีผลต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในคดียาเสพติดอย่างไรหรือไม่ เพราะวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งของมาตรการเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด นอกเหนือจากการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนั้น คือ การป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่เรียกรับเงินหรือมีการทุจริตในการดำเนินคดียาเสพติดเกิดขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเจ้าหน้าที่สืบสวนจับกุมคดียาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นที่ที่มีการจับกุมคดียาเสพติดมากที่สุด และขอมีการรับเงินสินบนเงินรางวัลมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นทั่วประเทศมีความเห็นว่าคดียาเสพติดส่วนใหญ่เกินกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าไม่มีปัญหาคอร์รัปชัน แต่ในส่วนที่ไม่แน่ใจว่ามีการทุจริตในคดียาเสพติดหรือไม่ ยังมีมากพอสมควร โดยเฉพาะกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลนั้น มีความเห็นว่าไม่แน่ใจว่ามีการทุจริตในคดียาเสพติดมากถึงร้อยละ 40 แต่หากพิจารณาเปรียบเทียบในภาพรวมในเฉพาะ ส่วนของผู้ที่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลของกลุ่มตัวอย่างแล้ว จะเห็นได้ว่ามีมุมมองว่ามาตรการเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด มีส่วนช่วยทำให้ไม่มีการทุจริตคอร์รัปชันในคดียาเสพติดในทางบวกมากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัล สำหรับข้อคิดเห็นที่ว่า ขั้นตอนใดที่อาจมีปัญหาในการทุจริตคอร์รัปชันนั้น ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกันคือ ขั้นตอนการจับกุมและขั้นตอนการสอบสวน

สำหรับข้อคิดเห็นที่ว่ามาตรการเงินสินบนเงินรางวัล มีผลต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันอย่างไรหรือไม่ นั้น ผลการตอบแบบสอบถามในภาพรวม พอที่จะยืนยันได้ว่ามาตรการเงินสินบน

เงินรางวัลคดียาเสพติดนอกจากจะช่วยทำให้การปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายแล้วยังมีส่วนช่วยให้เจ้าหน้าที่ไม่แสวงหาประโยชน์ในคดียาเสพติดได้อีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากอัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลมากย่อมจะทำให้การสืบสวนจับกุมมีมากและการทุจริตคอร์รัปชันในคดียาเสพติดลดลงได้อีกทางหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า นอกจากการมีมาตรการเงินสินบนเงินรางวัลในคดียาเสพติดจะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตในคดียาเสพติดได้แล้ว การที่ผู้บังคับบัญชามีการตรวจสอบกำกับติดตามการสืบสวนจับกุม สอบสวนคดียาเสพติด อย่างเข้มแข็งจริงจังตลอดทั้งการลงโทษผู้กระทำความผิดการที่ทุจริตคอร์รัปชันอย่างเด็ดขาดก็จะเป็นวิธีการที่จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุมทราบถึงสิทธิในเรื่องการได้รับเงินรางวัลจากการจับกุมจะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในคดียาเสพติดได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า มาตรการเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติดเป็นมาตรการทางบริหารอีกมาตรการหนึ่งที่จะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในคดียาเสพติดได้ แต่ควรที่จะนำมาใช้ให้เหมาะสมถูกต้องและเป็นธรรม เพื่อไม่เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุมแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบจากการปฏิบัติหน้าที่

ข้อเสนอแนะ

โดยที่มาตรการเงินสินบนเงินรางวัลในคดียาเสพติดเป็นเพียงมาตรการหนึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่สืบสวนจับกุมในคดียาเสพติด ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตได้ในทุกเรื่อง จึงขอประมวลข้อเสนอแนะในภาพรวมที่สำคัญตามลำดับเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ควรเสริมสร้างจิตสำนึกของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ เพื่อให้ปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
2. ควรมีการวางระบบการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ดูแล การปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชาแต่ละระดับให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุมหรือสอบสวน ควรจะมีกรอบแนวทางการใช้ดุลพินิจที่มีเหตุผลโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้
3. ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบหรือขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินสินบนเงินรางวัล เพื่อให้สามารถเบิกจ่ายเงินได้อย่างรวดเร็วและถึงตัวผู้ปฏิบัติงาน และมีการตรวจสอบติดตามการขอรับหรือการเบิกจ่าย ตลอดทั้งการรับเงินว่าเป็นไปโดยถูกต้องอย่างไรหรือไม่อยู่เสมอ และเมื่อมีการอนุมัติจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลแล้ว ควรแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องกับการขอรับเงินในคดีนั้นทราบด้วย
4. ควรเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการขอรับเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติดให้ทราบอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

5. ควรมีการพัฒนามาตรการการเบิกจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลให้เหมาะสม ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาเสพติดและสามารถเบิกจ่ายได้ในระดับพื้นที่ หรืออาจมีการจัดหากองทุนสำรองไว้ให้สามารถเบิกจ่ายได้อย่างรวดเร็ว

6. ควรดำเนินการปราบปรามผู้กระทำการทุจริตคอร์รัปชันในคดียาเสพติดโดยการนำมาตรการทางกฎหมายมาลงโทษอย่างเด็ดขาดทั้งทางวินัย ทางอาญา และทางแพ่ง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1, กรุงเทพมหานคร: 2533.

จรัญ โฆษณานันท์. คำอธิบายวิชานิติปรัชญา, กรุงเทพมหานคร: 2525.

จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1, กรุงเทพมหานคร: 2525.

พงษ์ภัฏ เรียงเครือ. การพัฒนามาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ, เอกสารวิจัยส่วนบุคคล
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2546.

พงษ์ภัฏ เรียงเครือ. การจัดตั้งองค์กรฝ่ายบริหารเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตในภาครัฐ, 2546.

เอกสาร

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. “มาตรการป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม
และผู้มีอิทธิพลในประเทศไทย”, เอกสารการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2,
6-7 กันยายน 2547, หน้า 3-51.

บุญญวิจิตร เหล้ากอทิ. “มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด”, เอกสาร
การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2, 6-7 กันยายน 2547, หน้า 1-2.

สำนักงาน ก.พ. แนวทางดำเนินการตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ, 2547.

สำนักงาน ป.ป.ส. ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2547, กรุงเทพมหานคร: 2548,
หน้า 75

สำนักงาน ป.ป.ส. รวมกฎหมายยาเสพติดพร้อมด้วยกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง, 2546.

อุทัย อาทิวะ. “สาระเบื้องต้นเกี่ยวกับการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงและมาตรการป้องกันและปราบปราม”,
เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรหลักกระบวนการการยุติธรรม, 29 พฤศจิกายน 2547, หน้า 3-30.

ระเบียบ

สำนักนายกรัฐมนตรี. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด
(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546

ภาษาอังกฤษ

Packer, H, L. (1968) **The Limits of the Criminal Sanction**. California : Stanford University Press.

Hart, H.L.A. (1960) **The concept of law** New York : Oxford Clarendon Press.

Pound, R. (1911) **“The scope and Purpose of socieological”** Jurisprudence, Haward Law Review.

Fave, W, R, La. and Scott. Jr. A, W,. (1972) **Criminal Law**. St. Paul, Minn : West Publishing Co.

แบบสอบถามโครงการวิจัย เรื่อง
การป้องกันและแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่สืบสวนจับกุมคดียาเสพติด
โดยใช้มาตรการเงินสินบนเงินรางวัล

คำชี้แจงเบื้องต้น การตอบแบบสอบถามฉบับนี้ถือเป็นความลับ และเป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคล ไม่มีผลโดยตรงกับผู้ร่วมงานหรือหน่วยงานที่ท่านสังกัด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย (✓) ลงใน ☐ และหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง ☐ อายุ.....ปี

2. การศึกษาสูงสุด

☐ มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย	
☐ ปวช.	☐ อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท	☐ อื่นโปรดระบุ _____	

3. สถานภาพสมรส

- ☐ โสด ☐ แต่งงาน ☐ หม้าย/หย่าร้าง

4. รายได้

☐ 5,001 – 10,000 บาท	☐ 10,001–15,000 บาท
☐ 15,001 – 20,000 บาท	☐ 20,001–25,000 บาท
☐ สูงกว่า ๒๕,๐๐๑	

5. ตำแหน่งที่ท่านดำรงอยู่ในปัจจุบัน

6. ระยะเวลาในการรับราชการ (อายุราชการ)ทั้งหมด.....ปี.....เดือน

7. ท่านเคยขอรับเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติดหรือไม่ ☐ เคย ☐ ไม่เคย

**ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ท่านเห็นว่า ใช่ ไม่แน่ใจ หรือไม่ใช่ และในช่องที่ท่าน
มีความเห็น

ข้อ	ข้อความที่เป็นสาระสำคัญของระเบียบฯ	ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่
1	เงินสินบนในคดียาเสพติด หมายถึง เงินที่ จ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับหรือสายลับ			
2	เงินรางวัลในคดียาเสพติด หมายถึง เงินที่ จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุมผู้กระทำความ ผิดกฎหมายยาเสพติด			
3	เงินรางวัลให้จ่ายตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังนี้ (1) คดีที่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้จ่ายเงิน รางวัลร้อยละสามสิบห้าของจำนวนเงินสินบน (2) คดีที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้จ่ายเงิน รางวัลตามเกณฑ์การจ่ายเงินสินบน			
4	การยื่นคำขอรับเงินสินบนเงินรางวัล ให้ยื่น คำขอต่อผู้บังคับการตำรวจขึ้นไป			
5	การยื่นคำขอรับเงินสินบนและหรือเงินรางวัล ให้ยื่นภายในกำหนด 180 วัน นับแต่วันที่ อัยการมีคำสั่งฟ้อง			

ตอนที่ 3 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตในคดียาเสพติด/ท่านพบว่ามีการทุจริตในคดียาเสพติด

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นว่าคุณขั้นตอนที่อาจมีปัญหาการทุจริตในคดียาเสพติด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ท่านมีความเห็น

ข้อ	ขั้นตอน	ไม่มีปัญหา	ไม่แน่ใจ	ระบุปัญหาย่อ ๆ (กรณีมีปัญหา)
๑	ในชั้นสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อทราบถึงผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด			
๒	ในชั้นการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด			
๓	ในชั้นการแจ้งข้อกล่าวหาแก่ตัวผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด			
๔	ในชั้นการรวบรวมพยานหลักฐานและของกลางในคดียาเสพติด			
๕	ในชั้นสอบสวนผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด			

3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการเงินสินบนเงินรางวัลที่มีผลต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตในคดียาเสพติด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ท่านมีความเห็น

ข้อ	คำถาม	ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่/ระบุสาเหตุ
1	ในการดำเนินคดียาเสพติดส่วนใหญ่ผู้ต้องหาพยายามที่จะวิ่งเต้นให้ประโยชน์เป็นทรัพย์สินแก่เจ้าหน้าที่ เพื่อให้ตนไม่ถูกดำเนินคดีหรือถูกดำเนินคดีแต่ถูกลงโทษสถานเบา			
2	นักค้ายาเสพติดยินยอมจ่ายเงินแก่เจ้าหน้าที่จำนวนมาก เพราะต้องการแลกกับการมีอิสรภาพเพื่อจะได้กลับไปค้ายาเสพติดหาเงินทดแทนจำนวนเงินที่ตนต้องเสียไป			
3	หากไม่มีการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัล อาจทำให้เจ้าหน้าที่มีการทุจริตในการปฏิบัติงาน			
4	การให้เงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ จะทำให้เจ้าหน้าที่ไม่แสวงหาประโยชน์ในคดียาเสพติด			
5	อัตราการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลมาก ย่อมทำให้การสืบสวนจับกุมมากขึ้น และการแสวงหาประโยชน์ในทางที่มีขอบลดลง			

ข้อ	คำถาม	ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่/ระบุสาเหตุ
6	คดียาเสพติดที่ไม่มีการขอรับเงินสินบนเงินรางวัล อาจมีการทุจริตของเจ้าหน้าที่มากกว่าคดีที่ขอรับเงินสินบนเงินรางวัล			
7	การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่รู้ถึงสิทธิในเรื่องการได้รับเงินรางวัลจากการจับกุมจะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในคดียาเสพติดได้			
8	หากไม่มีเงินสินบนเงินรางวัล อาจทำให้เจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เช่น เรียกร้องเงินจากผู้ต้องหา หรือผู้กระทำความผิด			
9	การมีมาตรการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม การสืบสวน จับกุม สอบสวน คดียาเสพติดอย่างเข้มแข็ง จริงจังและต่อเนื่อง จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตในคดียาเสพติดได้มากกว่าการใช้มาตรการเงินสินบนเงินรางวัล			
10	เงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด ช่วยทำให้การปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย เพราะเจ้าหน้าที่มีกำลังใจทำงาน			

ตอนที่ ๔ ข้อมูลเสนอแนะ

คำชี้แจง ในฐานะที่ท่านเป็นเจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด หากท่านเห็นว่ามีความปัญหาอื่น ๆ นอกจากที่ระบุไว้ในตอนที่ ๓ ขอได้โปรดระบุปัญหาของท่านที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่สืบสวนจับกุมในคดียาเสพติด โดยใช้มาตรการเงินสินบนเงินรางวัล

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

การจัดตั้งหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตฝ่ายบริหาร

นำเสนอโดย

นายพงษ์ภัฏ เรียงเครือ

**ที่ปรึกษาเฉพาะด้านกฎหมายมหาชน
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม**

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1 : 2 : 1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1 : 2 : 1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1 : 2 : 3
3. สมมติฐานของการศึกษา	1 : 2 : 3
4. ขอบเขตของการศึกษา	1 : 2 : 3
5. ข้อจำกัดของการศึกษา	1 : 2 : 4
6. วิธีการศึกษา	1 : 2 : 4
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1 : 2 : 4
บทที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการทุจริต	1 : 2 : 6
1. องค์การอิสระตามอนุสัญญาต่อต้านการทุจริตแห่งสหประชาชาติ	1 : 2 : 6
2. หน่วยงานปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ	1 : 2 : 6
2.1 หน่วยงานปราบปรามการทุจริตของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง	1 : 2 : 7
2.2 หน่วยงานปราบปรามการทุจริตของสิงคโปร์	1 : 2 : 11
2.3 หน่วยงานปราบปรามการทุจริตของมาเลเซีย	1 : 2 : 12
3. ข้อพิจารณาเกี่ยวกับหน่วยงานปราบปรามการทุจริต	1 : 2 : 13
บทที่ 3 หน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตของไทย	1 : 2 : 15
1. กรมตรวจราชการแผ่นดิน	1 : 2 : 15
2. คณะกรรมการตรวจและติดตามผลการปฏิบัติราชการ	1 : 2 : 15
3. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ	1 : 2 : 16
4. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	1 : 2 : 17
5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	1 : 2 : 19
บทที่ 4 ปัญหาภายหลังการจัดตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช.	1 : 2 : 20
1. ปัญหาของคณะกรรมการ ป.ป.ช.	1 : 2 : 20
2. ปัญหาการดำเนินนโยบายแก้ไขปัญหาการทุจริตของรัฐบาล	1 : 2 : 21
3. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของภาคสังคมและชุมชน	1 : 2 : 22
4. ปัญหาความร่วมมือระหว่างประเทศ	1 : 2 : 22
5. ปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมาย	1 : 2 : 23

บทที่ 5 แนวความคิดในการแก้ไขปัญา	1 : 2 : 25
1. ข้อเสนอของคณะกรรมการ ป.ท.	1 : 2 : 25
2. ข้อเสนอจากการรับฟังความคิดเห็น	1 : 2 : 27
3. การจัดตั้งหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต กระทรวงยุติธรรม	1 : 2 : 31
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	1 : 2 : 32
1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	1 : 2 : 32
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดตั้งหน่วยงานปราบปรามการทุจริตในสังกัดฝ่ายบริหาร	1 : 2 : 34
บรรณานุกรม	1 : 2 : 37

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการทุจริตในภาครัฐ (Corruption in Public Sector) เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นคู่กับสังคมมนุษย์มาช้านานและเป็นที่ยอมรับว่าเป็นเรื่องยากที่จะทำให้หมดสิ้นไป การทุจริตในภาครัฐมีขึ้นในทุกสังคม มีปัญหาความรุนแรงมากน้อยแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

ในทางเศรษฐกิจเรายอมรับว่า ความยากจน (Poverty) เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่จะชักจูงให้เกิดการทุจริตในภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตที่เกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับล่างซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

ทางการเมือง การปกครอง ระดับความโปร่งใสทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐ เป็นปัจจัยสำคัญต่อโอกาสในการกระทำทุจริต ในประเทศที่ปกครองโดยระบบเผด็จการ การเมืองและการบริหารงานภาครัฐ จะอยู่ในความรับผิดชอบเด็ดขาดของบุคคลเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียว ปราศจากการตรวจสอบจากองค์กร โอกาสที่จะเกิดการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงย่อมมีมากกว่าในสังคมประชาธิปไตยที่มีการเมืองและการบริหารงานภาครัฐที่มีความโปร่งใสและมีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ในกรณีนี้มีข้อสงสัยว่าในสังคมเผด็จการ โดยที่ไม่มีกระบวนการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและปราศจากหลักประกันในสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ทำให้การทุจริตมักไม่ถูกเปิดเผย จนบางครั้งจึงทำให้ดูราวกับว่า การปกครองในระบบเผด็จการที่ผู้นำระบบการปกครองมักแสดงท่าทีที่แข็งกร้าวและเด็ดขาดต่อการทุจริตในภาครัฐนั้น จะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเกรงกลัวไม่กล้าทุจริต ในทางตรงข้ามในสังคมประชาธิปไตยที่มีความโปร่งใสทางการเมืองการปกครอง มีกลไกการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเสรีภาพนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสังคมสื่อมวลชน ทำให้การเปิดเผยข้อมูลการทุจริตสู่สาธารณะเป็นเรื่องปกติธรรมดา จนทำให้เกิดภาพที่ดูราวกับว่าในสังคมประชาธิปไตยนั้นมีการทุจริต ฉ้อราษฎร์บังหลวงสูงกว่าสังคมเผด็จการ

ในทางสังคมจิตวิทยาซึ่งมักมีความเชื่อมโยงกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ทศนคติหรือค่านิยมทางสังคมต่อการทุจริตในภาครัฐ เป็นปัจจัยต่ออัตราการเกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวง

ในสังคมที่มีลักษณะเป็นสังคมอุปถัมภ์สืบทอดมายาวนานในประวัติศาสตร์อย่างชนชาติไทย การให้ความอนุเคราะห์และช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นกรณีพิเศษสำหรับญาติมิตรและบริวาร การตอบแทนจากบรรดาญาติมิตรและบริวารผู้ได้รับความช่วยเหลือถือเป็นประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม ผู้มีอำนาจรัฐที่ให้ความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะมีความรู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาและเป็น

ความชอบธรรมหากคนจะรับทรัพย์สินเงินทองเป็นการตอบแทนจากผู้ที่ได้ให้ความช่วยเหลือหรือการอำนวยความสะดวก แม้ว่าแท้ที่จริงแล้วการให้ความอนุเคราะห์หรือการให้การช่วยเหลืออำนวยความสะดวกดังกล่าวจะเป็นงานในหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะต้องดำเนินการอยู่แล้วก็ตาม

ประเพณีและวัฒนธรรมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดทัศนคติหรือค่านิยมที่เรียกว่า “การกินตามน้ำ” ขึ้นในสังคมไทย จนถึงขนาดเกิดการยอมรับในทางสังคมว่า “การกินตามน้ำ” ไม่ใช่เรื่องผิด ในขณะที่พฤติกรรมดังกล่าว ไม่เป็นที่ยอมรับในทางกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งเป็นตัวแทนความคิดสมัยใหม่ ที่ถือว่าการกระทำเช่นนั้นขัดต่อหลักการปกครองบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) จึงมีการตรากฎหมายบัญญัติว่า “การกินตามน้ำ” เป็นความผิดที่มีโทษทางอาญา (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 – 150)

ทัศนคติหรือค่านิยมทางสังคมที่ยอมรับการทุจริตในภาครัฐข้างต้น รวมทั้งค่านิยมอื่น เช่น ความคิดที่ว่า การทุจริตเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เรียกรับทรัพย์สินในจำนวนที่มากเกินไป หรือรู้จักยกเว้นไม่เรียกร้องเอาจาก “พรรคพวก เพื่อนฝูง” หรือไม่กระทำการในลักษณะที่เป็นการ “รีดไถ” จากบุคคลยากไร้หรือไม่อยู่ในฐานะที่จะจ่ายได้ ความคิดเช่นนี้ทำให้การทุจริตหลายลักษณะกลับถูกมองจากสังคมไทยด้วยทัศนคติเชิงบวก ทรัพย์สินที่จ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อเป็นการตอบแทนการประพฤติดีหรือที่ควรจะเรียกว่า “สินบน” กลับถูกเรียกว่า “สินน้ำใจ”

ผลที่ตามมาจากความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างทัศนคติหรือค่านิยมทางสังคมกับระบบกฎหมายที่ใช้อยู่ในสังคม ทำให้เกิดปัญหาย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการบังคับใช้ กฎหมายที่ถือว่าเป็นมาตรการสูงสุดสำหรับการป้องกันและปราบปรามทุจริต รวมทั้งปัญหาใหญ่ที่ทำให้การทุจริตลุกลามขยายตัวไปยังทุกส่วนของการบริหารงานภาครัฐ เกิดการแสวงหาผลประโยชน์จากอำนาจเจ้าหน้าที่กันอย่างเป็นระบบโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกระดับ จนปัจจุบันสังคมไทยถูกจัดว่ามีการทุจริตในภาครัฐในระดับที่รุนแรงและเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยมาตรการที่มีประสิทธิภาพโดยเร่งด่วนก่อนที่จะลุกลามยิ่งขึ้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยบทบัญญัติในส่วนที่ว่าด้วยการตรวจสอบการทำงานในภาครัฐได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ขึ้นเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานธุรการ ขึ้นตรงต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีลักษณะที่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ กล่าวคือ เป็นอิสระทั้งคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ และหน่วยธุรการ คือ สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช.

แต่การยุบเลิกคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ที่เป็นกลไกหลักของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดให้กรณีการทุจริตทั้งหมดเป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งสิ้น ทำให้เกิดปัญหาทางานล้นมือ ก่อให้เกิดความล่าช้าใน

การปฏิบัติหน้าที่ มีปัญหาเชิงประสิทธิภาพในการทำงานจนมีการเรียกร้องให้พิจารณาปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งข้อเสนอในเบื้องต้นคือ ควรให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดูแลเฉพาะกรณีการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐในระดับสูงหรือการทุจริตในโครงการใหญ่ๆ ที่มีทุนทรัพย์หรือความเสียหายแก่รัฐในจำนวนเงินที่ค่อนข้างสูง นอกเหนือจากนั้นควรให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่อยู่ในกำกับดูแลของฝ่ายบริหาร และในที่สุดคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2547 เห็นชอบการจัดตั้งองค์กรขึ้นทำหน้าที่สนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตขึ้น โดยให้เป็นหน่วยงานที่มีสถานภาพเช่นเดียวกับสำนักงานอัยการสูงสุดหรือสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และมีมติเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2547 เห็นชอบให้ส่งร่าง

แม้หลายฝ่ายจะเห็นชอบร่วมกันว่าสมควรมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นทำหน้าที่แบ่งเบาภาระของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ก็ยังมีประเด็นข้อโต้แย้งที่ยังไม่เป็นที่ยุติชัดเจนในประเด็นเรื่อง กรอบภารกิจและความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษา วิเคราะห์ถึงโครงสร้างขององค์กร ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการดำเนินการหรืออำนาจ ไม่เป็นการขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับองค์กรที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ ทั้งของประเทศไทยและในต่างประเทศ

2.2 เพื่อศึกษา วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐของประเทศไทย

2.3 เพื่อให้ได้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งหน่วยงานในสังกัดฝ่ายบริหารขึ้นเพื่อทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

3. สมมติฐานของการศึกษา

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการต้องประกอบด้วยกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

องค์กรบังคับใช้กฎหมายป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตที่มีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมกับภารกิจมีส่วนสำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตในภาครัฐ

4. ขอบเขตของการศึกษา

มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในข้อเสนอเรื่องการจัดตั้งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตในฝ่ายบริหารขึ้นมาทำหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตใน

ภาครัฐร่วมกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตลอดจนเพื่อนำเสนอรูปแบบ โครงสร้างและอำนาจหน้าที่อันจะ
ทำให้องค์กรดังกล่าวมีประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติการกิจ ทั้งนี้ ภายใต้อำนาจหน้าที่สำคัญ คือ
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

5. ข้อจำกัดของการศึกษา

เนื่องจากการศึกษานี้มีเวลาดำเนินการเพียงประมาณ 3 เดือน จึงเป็นการศึกษาเบื้องต้นเพื่อนำเสนอประเด็นที่จะนำไปสู่การศึกษาเชิงลึกในอนาคตเป็นประการสำคัญ

6. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการศึกษาค้นคว้าจากกฎหมาย
กฎ ระเบียบ รายงานการศึกษา วิทยานิพนธ์ รายงานการประชุม ผลการสัมมนา รวมทั้งเอกสารต่างๆ ที่
เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ปราบปรามและแก้ไขปัญหาการทุจริตทั้งของไทยและต่างประเทศ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงความเป็นมา บทบาทภารกิจหน้าที่และความสำคัญขององค์กรเพื่อทำหน้าที่ใน
การป้องกัน ปราบปรามและแก้ไขปัญหาการทุจริตในภาครัฐ

7.2 ทำให้ทราบถึงแนวความคิด ทฤษฎี ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหขององค์กรเพื่อ
ทำหน้าที่ในการป้องกัน ปราบปรามและแก้ไขปัญหาการทุจริตในภาครัฐ

7.3 ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาองค์กรเพื่อทำหน้าที่ในการป้องกัน ปราบปรามและแก้ไขปัญห
การทุจริตในภาครัฐ ตลอดจนบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรดังกล่าว

7.4 เพื่อให้ได้หลักการและรายละเอียดสำหรับการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรเพื่อ
ทำหน้าที่ในการป้องกัน ปราบปรามและแก้ไขปัญหาการทุจริตในภาครัฐ ตลอดจนบทบาทและอำนาจ
หน้าที่ขององค์กรดังกล่าว

7.5 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าของบุคคลทั่วไป รวมทั้งเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการ
ศึกษาวิจัยในอนาคต

บทที่ 2

ความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการทุจริต

1. องค์การอิสระตามอนุสัญญาต่อต้านการทุจริตแห่งสหประชาชาติ

อนุสัญญาต่อต้านการทุจริตแห่งสหประชาชาติ (United Nations Convention Against Corruption หรือ UNCAC) ซึ่งประเทศไทยเข้าร่วมลงนามเมื่อเดือนธันวาคม 2546 ณ กรุงเม็กซิโก ซิตี้ มีสาระและมาตรการสำคัญประกอบด้วย 4 ประการ คือ

มาตรการเชิงป้องกัน (Prevention) ร่างอนุสัญญาให้ความสำคัญยิ่งกับมาตรการเชิงป้องกันเพื่อมิให้เกิดการทุจริตโดยมุ่งเน้นทั้งการเสริมสร้างประสิทธิภาพ และความโปร่งใสของระบบราชการ การสถาปนาองค์กรที่จะรับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประเด็นสำคัญ คือ การที่ร่างอนุสัญญาดังกล่าวมุ่งเน้นอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรชุมชน ตลอดจนบทบาทของภาคประชาสังคมเพื่อร่วมกันป้องกันสร้างวัฒนธรรมที่โปร่งใสถึงปัญหาและความสำคัญของการร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหการทุจริต

การบัญญัติความผิดทางอาญา (Criminalization) ร่างอนุสัญญาได้พยายามให้เกิดมาตรฐานที่ใกล้เคียงกันของกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการบัญญัติว่าการกระทำความผิดบางเป็นความผิดทางอาญฐานนอกราชฎรบั้งหลวง กล่าวคือ ความผิดทางอาญาที่กล่าวถึงจะมีใช่เพียงการกระทำที่เป็นการเรียก รับ หรือยอมรับทรัพย์สินเพื่อทำการหรือละเว้นการทำการในหน้าที่เท่านั้น แต่ความผิดทางอาญาจะครอบคลุมถึงกรณีอื่นด้วย เช่น การปกปิดซ่อนเร้นทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริต การฟอกเงินที่มีที่มาจากการทุจริต รวมทั้งการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม

ความร่วมมือระหว่างประเทศ (International Cooperation) อนุสัญญาประกาศเจตนารมณ์ที่ชัดเจนถึงความต้องการของประเทศภาคีสมาชิกในอันที่จะสถาปนาความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในทุกประเด็น เพื่อร่วมกันเอาชนะปัญหาการทุจริต ความร่วมมือดังกล่าวรวมถึงการป้องกัน การสืบสวนสอบสวน การฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ความร่วมมือในด้านการรวบรวมและโอนมอบพยานหลักฐานที่จะใช้ในการพิจารณาคดีของศาล และการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ตลอดจนมาตรการในการสืบค้น ยึด หรืออายัดทรัพย์สิน เป็นต้น

การติดตามเอาทรัพย์สิน (Asset recovery) ถือเป็นหลักการพื้นฐานอันสำคัญยิ่งของร่างอนุสัญญานี้ โดยมีที่มาจากปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูง ซึ่งมักจะมีการนำทรัพย์สินของรัฐที่ตนฉ้อฉลหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการทุจริตไปซ่อนเร้นไว้ในต่างประเทศ ด้วยมาตรการตามร่างอนุสัญญาฉบับนี้ ทรัพย์สินดังกล่าวอาจถูกส่งมอบคืนประเทศที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินตามคำร้องขอ อันจะเป็นผลให้เหล่าเจ้าหน้าที่ผู้ทุจริตดังกล่าวไม่มีแหล่งที่จะซุกซ่อนทรัพย์สินดังกล่าวอีกต่อไป

ข้อบทที่ 39 แห่งอนุสัญญาได้กำหนดให้รัฐภาคีจัดตั้งองค์กรอิสระ (Independent Anti Corruption Body) ขึ้นเพื่อการดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา องค์กรอิสระ (Independent body or bodies) ภายใต้อนุสัญญา คือ องค์กรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในการปราบปรามการทุจริตโดยอาศัยมาตรการบังคับใช้กฎหมาย (Specialized in combating corruption through law Enforcement) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ (staff) ที่มีการฝึกอบรมที่ดีและได้รับการสนับสนุนด้วยทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ (appropriate training and resource to carry out their tasks)

อนุสัญญาไม่ได้ให้คำจำกัดความหรือความหมายเฉพาะของความเป็นอิสระของ Independent body รวมทั้งไม่ได้กำหนดลักษณะ องค์ประกอบและโครงสร้างของ Independent body จึงขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่จะออกแบบตามความเหมาะสม นอกจากนั้น ถ้อยคำที่ใช้ในอนุสัญญา คือ Independent body or bodies ก็อาจทำให้เข้าใจได้ว่าในแต่ละประเทศอาจมีหน่วยงานดังกล่าวได้มากกว่าหนึ่งองค์กร นอกจากนั้น คำว่า Independent persons ก็ให้เข้าใจว่ากลไกดังกล่าวอาจมีฐานะเป็นองค์กร (body) แต่อาจเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ที่มีความเป็นอิสระในการบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการทุจริตก็ได้

ปัจจุบันมีหลายประเทศที่ไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานต่อต้านการคอร์รัปชันเป็นการเฉพาะ เช่น ประเทศอังกฤษ อิตาลี เม็กซิโกและสหรัฐอเมริกา แต่จะใช้กระบวนการยุติธรรมตามปกติ หรือให้หน่วยงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ดูแล (ผาสุกและคณะ 2541 : 235-284) อาทิ ประเทศอังกฤษไม่มีหน่วยงานปราบปรามคอร์รัปชันเป็นการเฉพาะ แต่มีกฎหมายปราบปรามคอร์รัปชันและการฉ้อโกง (Fraud) หลายฉบับ มีการออกพระราชบัญญัติเพื่อปราบปรามการฉ้อโกง การป้องกันการคอร์รัปชัน การคอร์รัปชันของตำรวจ การคอร์รัปชันเกี่ยวกับระบบข้อมูลการใช้คอมพิวเตอร์และการธนาคาร เป็นต้น รวมทั้งการมีกฎหมายให้อำนาจยึดทรัพย์สินของผู้กระทำผิดเป็นของรัฐ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ทำผิดได้ผลกำไรจากการคอร์รัปชัน อันเป็นบทลงโทษเพิ่มเติมจากโทษทางอาญา กล่าวคือ เมื่อศาลอาญาพิพากษาว่ามีการกระทำความผิดจริงแล้ว ศาลจะคำนวณว่าผู้ทำความผิดได้รับผลประโยชน์จากการทำความผิดเป็นมูลค่าเท่าไร และจะมีคำสั่งให้ผู้ทำความผิดจ่ายเงินให้แก่ศาลเท่ากับจำนวนที่คำนวณได้ ถ้าจ่ายไม่ได้ศาลอาจริบทรัพย์สินของผู้ทำความผิดเป็นของรัฐเท่ากับมูลค่าที่ต้องจ่าย ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นๆ จะได้มาโดยชอบหรือไม่ก็ตาม

2. หน่วยงานปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ

เพื่อให้เกิดภาพชัดเจนของหน่วยงานทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงจะขอเสนอโครงสร้างขององค์กรและอำนาจหน้าที่ขององค์กรดังกล่าวในบางประเทศ ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันของประเทศด้วยการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างได้ผล

2.1 หน่วยงานปราบปรามการทุจริตของเขตปกครองพิเศษฮ่องกง

ในอดีต ฮ่องกงประสบปัญหาการคอร์รัปชันเป็นอย่างมากในระบบราชการทั่วไป โดยเฉพาะหน่วยงานตำรวจ หน่วยงานการก่อสร้างและกิจการสาธารณูปโภค หน่วยงานด้านที่ดิน และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยตำรวจเป็นกลุ่มที่มีปัญหามากที่สุด การปราบปรามการคอร์รัปชันที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมตำรวจ จนกระทั่งรัฐบาลได้จัดตั้งสำนักงานปราบปรามคอร์รัปชัน (Anti Corruption Office หรือ ACO) ขึ้นในปี พ.ศ. 2511 สำนักงานนี้ก็ยังสังกัดกรมตำรวจ แต่ปฏิบัติงานเป็นอิสระจากกรมตำรวจมากขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหาการคอร์รัปชันก็ยังคงมีอยู่มาก (ผาสุกและคณะ 2541 : 249)

ACO ประสบความสำเร็จน้อยมากในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน รวมถึงมีอำนาจเฉพาะการสืบสวนผู้ที่ป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น (public service) ทั้งสังคมก็ไม่ให้ความเชื่อถือว่าตำรวจจะปราบปรามคอร์รัปชันได้ จนกระทั่งเกิดกรณีอื้อฉาวเรื่องการคอร์รัปชันของตำรวจระดับสูงและปัญหาการฉ้อฉลของสำนักงานปราบปรามคอร์รัปชันที่อยู่ภายใต้การควบคุมของตำรวจใน พ.ศ. 2516 จึงได้มีการจัดตั้งองค์กรที่ปฏิบัติการกิจปราบปรามการทุจริตแยกจากกรมตำรวจ มีผู้อำนวยการสำนักงานที่รายงานตรงต่ออัยการสูงสุด (ภานุเดช พัฒนธรรม 2537 , ผาสุกและคณะ 2541 : 249)

ต่อมา เมื่อปี พ.ศ. 2517 รัฐบาลฮ่องกงได้อโอนความรับผิดชอบการตรวจจับและสอบสวนเรื่องคอร์รัปชันจากสำนักงานปราบปรามคอร์รัปชันเดิม (ACO) มาอยู่ที่คณะกรรมการอิสระเพื่อต่อต้านการคอร์รัปชัน (Independent Committee Against Corruption หรือ ICAC) ขึ้นตรงกับผู้ว่าการเกาะฮ่องกง (ผาสุกและคณะ 2541 : 249)

อำนาจหน้าที่

ได้มีการออกกฎหมายรับรองหน้าที่ของ ICAC ดังนี้ (ผาสุกและคณะ 2541:249)

- (1) รับและพิจารณาคำร้องเรียนเรื่องคอร์รัปชันและสืบสวนข้อเท็จจริงตามที่เห็นสมควร
- (2) สืบสวนกรณีข้อกล่าวหาเรื่องการคอร์รัปชันตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา ICAC รวมทั้งกรณีติดสินบนและกรณีการกระทำผิดกฎหมายต่างๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (3) สืบสวนพฤติกรรมของข้าราชการผู้เกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชัน
- (4) ตรวจสอบขบวนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการ เพื่อหาช่องโหว่ที่นำไปสู่การคอร์รัปชัน และหาวิธีการแก้ไขปรับปรุงช่องโหว่หรือหาทางปรับปรุงขบวนการทำงานดังกล่าว
- (5) ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือผู้ใดก็ตามที่มาขอคำแนะนำเกี่ยวกับการแก้ปัญหาคอร์รัปชัน
- (6) ให้คำปรึกษาแก่หัวหน้าส่วนราชการ หรือหน่วยงานสาธารณะใดๆ เกี่ยวกับวิธีการทำงานที่เห็นว่าจะช่วยลดการคอร์รัปชัน
- (7) ให้การศึกษาแก่สาธารณะชนเรื่องผลร้ายของคอร์รัปชัน
- (8) แสวงหาการสนับสนุนจากสาธารณะเพื่อต่อต้านการคอร์รัปชัน

นอกจากหน้าที่ดังกล่าว ยังคงถือว่าอำนาจสืบสวนสอบสวนเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การปฏิบัติงานปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวได้ผล จึงให้ ICAC มีอำนาจสืบสวนสอบสวน ดังนี้ (สนใจ เกษรศิริเจริญ 2531 : 143 - 144)

- (1) มอบหมายเป็นหนังสือให้แก่เจ้าหน้าที่ในการสืบสวนและตรวจสอบความผิด
- (2) เข้าไปในสถานที่ของหน่วยงานของรัฐและแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ถ้อยคำเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ คำสั่ง และแนวทางปฏิบัติงานใดๆ
- (3) เรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือข้อมูลใดๆ เท่าที่เห็นว่าจำเป็น
- (4) มอบหมายเป็นหนังสือให้บุคคลใดปฏิบัติหน้าที่หรือมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด
- (5) มีคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลผู้ถูกสอบสวนส่งมอบหนังสือเดินทางให้แก่ ICAC
- (6) ในการสืบสวนสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐกรณีร้ายแรงผิดปกติ ICAC มีอำนาจที่จะออกคำสั่งให้มีการตรวจสอบบัญชีเงินฝากธนาคารทุกแห่ง

รูปแบบการดำเนินงาน

ICAC มีผู้อำนวยการเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานขึ้นตรงต่อผู้ว่าการเกาะฮ่องกง (ถ่านเดช พัฒนธรรม 2537 : 174 - 176 , พาสูกและคณะ 2541 : 250 - 251) ส่วนเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของ ICAC ได้แก่ บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการให้มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่สืบสวนของ ICAC ส่วนหนึ่งเป็นนายตำรวจซึ่งมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการทำงานด้านสืบสวนที่ได้รับการฝึกอบรมและคัดเลือกมาอย่างดี (สนใจ เกษรศิริเจริญ 2531 : 142)

ICAC แบ่งหน่วยงานเป็น 3 Department ดังนี้

(1) Operation Department มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนกรณีคอร์รัปชันและการให้สินบนเจ้าพนักงาน ประกอบด้วย ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการอัยการ และเจ้าหน้าที่อื่น รวมประมาณ 770 คน ส่วนหนึ่งเป็นตำรวจที่มีประสบการณ์จากประเทศอังกฤษ อีกส่วนหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกอบรมด้านการสืบสวนสอบสวน

(2) Corruption Prevention Department มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือลดโอกาสในการคอร์รัปชันภายในระบบราชการ มีหน้าที่ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานและระบบการทำงานของหน่วยงานรัฐ เพื่อเสาะหาช่องโหว่ที่นำไปสู่การคอร์รัปชันด้วยการควบคุมกระบวนการทำงานในกรมของรัฐบาลและองค์การเอกชน และถ้าหากเอกชนร้องขอ กรมป้องกันก็จะให้ความช่วยเหลือในด้านมาตรการป้องกันได้

(3) Community Relations Department มีการก่อตั้งสำนักงานย่อยทั่วเกาะฮ่องกง เพื่อรณรงค์การป้องกันการคอร์รัปชัน มีหน้าที่ในการชักจูงใจประชาชนให้เห็นว่าการทุจริตไม่ใช่วิถีทางที่ดีของชีวิต การชี้ให้เห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจ่ายค่าตอบแทนในสิ่งที่ตนเองมีสิทธิอยู่แล้ว การเผยแพร่ความซื่อสัตย์สุจริตก็เป็นนโยบายในการทำงานด้านชุมชนสัมพันธ์ ส่วนการนำเสนอกระทำโดยผ่านสื่อมวลชนทั้งหลาย รวมทั้งการเข้าถึงประชาชนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ประชาชนประมาณ 5.6 ล้านคนได้รับทราบทั่วกัน

ด้านการปราบปราม ICAC มีบทบาทดังนี้ (ภาณุเดช พัฒนธรรม 2537 : 173 - 174)

- (1) การสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทุจริต
- (2) การสืบสวนในทางลับทางด้านชีวิตความเป็นอยู่และฐานะทางการเงินเพื่อหาว่าคำร้องเรียนมีมูลหรือไม่ โดยไม่ให้ผู้ต้องสงสัยรู้ว่ากำลังถูกสืบสวนสอบสวน
- (3) ข้อมูลต่างๆ จะถูกรวบรวมเข้ามาที่เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนจากข้อมูลที่มีอยู่เพียงเล็กน้อยเป็นข้อมูลที่แตกแขนงออกไปเป็นจำนวนมาก ทั้งข้อมูลจากธนาคาร กองตรวจคนเข้าเมือง การสืบสวนแบบประปราย ความร่วมมือจากต่างประเทศ เป็นต้น
- (4) เมื่อได้พยานหลักฐานพร้อมจึงเข้าดำเนินการจับกุมผู้ต้องสงสัยพร้อมกับยึดเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
- (5) ในกรณีที่ข้าราชการถูกเรียกไปให้การในเรื่องของการมีมาตรฐานความเป็นอยู่สูงกว่าปกติ หรือมีทรัพย์สินในครอบครองของตนหรือของครอบครัวที่ไม่สามารถอธิบายได้ หากข้าราชการผู้นั้นไม่สามารถให้คำอธิบายที่น่าพอใจต่อศาลแล้ว ศาลมีอำนาจยึดทรัพย์สินหรือเงินเหล่านั้นไว้เป็นของแผ่นดิน มีกรณีของการตรวจคนหนึ่งที่ต้องจ่ายให้กับรัฐมากที่สุดถึง 16 ล้านเหรียญฮ่องกง
- (6) Operation Department สามารถจับกุมผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหามาหักขังไว้เพื่อทำการสอบสวนและส่งฟ้องศาลได้ โดยมีห้องขัง (Detention Center) อยู่ชั้นบนของกรมปราบปราม ซึ่งการควบคุมตัวผู้ต้องหาสามารถกระทำได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมงก่อนที่จะนำส่งฟ้องศาล พร้อมทั้งมีห้องสอบสวนซึ่งมีกล้องถ่ายภาพและอัดเสียงการสอบสวนปากคำผู้ต้องหา การบันทึกภาพและเสียงจะให้เป็น 3 ชุด โดยจะเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานที่ Operation Department ชุดหนึ่ง
- (7) ในกรณีที่เป้นคดีทุจริต ICAC สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ หากเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าดำเนินการจำเป็นจะต้องรายงานให้ทราบด้วย
- (8) เมื่อสอบสวนแล้วส่วนใหญ่คดีจะถูกนำสู่การพิจารณาของศาล แต่ในกรณีที่ไม่สามารถฟ้องร้องได้ เช่น พยานหลักฐานไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่ผู้ถูกกล่าวหาส่วนหนึ่งก็จะถูกลงโทษทางวินัยโดยให้ออกจากงานเพื่อป้องกันไม่ให้ทำความเสียหายแก่สังคมอีก
- (9) การป้องกันการใช้อำนาจในทางที่มีขอบ ICAC นั้นจะไม่ดำเนินการฟ้องร้องคดีต่อศาลเอง เจ้าหน้าที่สืบสวนจะเปิดเผยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานทั้งหมดกับที่ปรึกษากฎหมายที่มาจากกรมอัยการ การฟ้องร้องคดีจึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของพนักงานอัยการ

การดำเนินการด้านป้องกันมีภารกิจดังนี้ (ภาณุเดช พัฒนธรรม 2537 : 174 - 177)

- (1) หลักการพื้นฐานของการป้องกัน คือ การสร้างระบบที่จะป้องกันมิให้เกิดการคอร์รัปชัน
- (2) การป้องกันดำเนินการด้วยการศึกษาระบบและขั้นตอนการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ ในการศึกษาอาจจะดำเนินการตั้งแต่การทุจริตพื้นฐานเล็กน้อยไปจนถึงเรื่องเงินบริจาค 10 เซ็นต์ที่หายไปจากกล่องรับบริจาคเงินของวัด

(3) งานของกรมป้องกัน ทำหน้าที่ตรวจสอบภายใน แต่มิใช่การตรวจสอบทางการเงิน หากเป็นการตรวจสอบระบบการบริหารราชการของหน่วยราชการต่างๆ ผู้ให้บริการแก่ประชาชน รวมทั้ง รัฐวิสาหกิจ กิจการขนส่งมหาวิทยาลัย หน่วยงานที่รับบริการจากกรมป้องกันมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ข้าราชการในสังกัดต่างๆ กับกิจการสาธารณะอื่น ๆ แต่ไม่รวมถึงกิจการในภาครัฐกิจของเอกชน การปฏิบัติหน้าที่ให้คำแนะนำอาศัยอำนาจทางกฎหมาย

(4) Department of Prevention แบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายมนุษยสัมพันธ์ และฝ่ายวิชาการ โดยไม่มีเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยอยู่ในสังกัด แต่มักจะจ้างเจ้าหน้าที่มาจากนักศึกษาที่สำเร็จจากมหาวิทยาลัย และรับบุคคลในสาขาอาชีพต่างๆ ที่มีประสบการณ์ทางงานอาชีพมาแล้วไม่น้อยกว่า 7 ปี เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ฝ่ายเอกชน รวมทั้งสามารถขอข้อมูลต่างๆ จากทุกสาขาวิชาชีพในภาคเอกชนด้วย หน่วยงานนี้มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานรวม 57 คน ใช้งบประมาณร้อยละ 7.5 ของงบประมาณสำนักงาน โดยร้อยละ 5 เป็นเงินเดือนของเจ้าหน้าที่

(5) นโยบายในด้านการปฏิบัติงาน แม้ Department of Prevention จะมีอำนาจเข้าไปยังหน่วยงานของราชการทั่วไป และสามารถสั่งการให้หน่วยงานนั้นๆ ดำเนินกระบวนการปฏิบัติงานในรูปแบบใหม่ได้ แต่ในทางปฏิบัติจริงแล้วเจ้าหน้าที่ของกรมป้องกันมักจะไม้ออกคำสั่งเช่นนั้น

(6) ประชานกรรมการของ ICAC มีคณะกรรมการที่ปรึกษาทำหน้าที่ช่วยให้คำแนะนำด้านมาตรการป้องกันคอร์รัปชัน และมีอนุกรรมการย่อยที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำการศึกษาและจัดทำรายงานระบบการทำงานและโอกาสของการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในกรมกองต่างๆ รายงานจะครอบคลุมถึงประเด็นด้านนโยบาย กฎ ระเบียบ ขั้นตอนการทำงาน โครงสร้างของเจ้าพนักงานและการประชาสัมพันธ์ ผู้ทำรายงานมีอำนาจหน้าที่แสวงหาข้อมูลโดยตรงจากหน่วยงานที่ศึกษา ครั้นเมื่อได้รับข้อมูลครบถ้วนแล้วจึงวิเคราะห์ถึงช่องโหว่ต่างๆ ที่นำไปสู่การทุจริตและจัดทำคำแนะนำเพื่ออุดช่องโหว่ เพื่อลดหรือกำจัดคอร์รัปชัน หลังจากนั้นเสนอผลงานวิจัยให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณารับข้อเสนอแนะไปปฏิบัติ เมื่อมีการรับข้อเสนอแนะไปปฏิบัติทางหน่วยงานป้องกันคอร์รัปชันจะคอยช่วยตรวจสอบแผนการดำเนินการมาตรการอุดช่องโหว่ เพื่อให้แน่ใจว่ามาตรการที่เสนอแนะถูกนำไปปฏิบัติและเพื่อตรวจสอบว่าจะมีช่องโหว่เกิดขึ้นหรือไม่ (ผาสุกและคณะ 2541 : 257)

ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน (ผาสุกและคณะ 2541 : 261)

ภารกิจนี้อยู่ในความรับผิดชอบของกองการสื่อสารมวลชนและสถาบันการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ดูแลเรื่องการรณรงค์ต่อต้านการคอร์รัปชันในสถาบันการศึกษาและการประชาสัมพันธ์ นอกจากนั้น ยังมีกองการประสานงานซึ่งรับผิดชอบการรณรงค์ต่อต้านการคอร์รัปชันในกลุ่มสาธารณชนทั่วไป

สำหรับงานรณรงค์ต่อต้านการคอร์รัปชันในสถาบันการศึกษาต่างๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่ออบรมบ่มนิสัยให้เยาวชน นักเรียนและนักศึกษาเร่งเกียรติกอร์รัปชันตั้งแต่อายุยังน้อย ในกรณีนี้ ICAC ทำงานใกล้ชิดกับครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ส่งเสริมกิจกรรมการอภิปรายเรื่องผลเสียของการคอร์รัปชันใน